

Culturele Antropologie

**Faculteit Sociale Wetenschappen,
Universiteit Utrecht**

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q309

© 2012 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie en de masteropleiding Culturele Antropologie van de Universiteit Utrecht..... 5

Administratieve gegevens van de opleidingen	5
Administratieve gegevens van de instelling.....	5
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	5
Samenstelling van de commissie	6
Werkwijze van de commissie.....	6
Samenvattend oordeel.....	9
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	14

Bijlagen..... 39

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie	41
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader.....	43
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties	49
Bijlage 4: Overzicht van de programma's.....	53
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	57
Bijlage 6: Bezoekprogramma.....	61
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten.....	65
Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen.....	67

Dit rapport is vastgesteld op 12 december 2012.

Rapport over de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie en de masteropleiding Culturele Antropologie van de Universiteit Utrecht

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie

Naam van de opleiding:	Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie
Registratienummer CROHO:	50035
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wo
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	-
Locatie(s):	Utrecht
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31 december 2013

Masteropleiding Culturele Antropologie, programma Multiculturalisme in vergelijkend perspectief

Naam van de opleiding:	Culturele Antropologie
Registratienummer CROHO:	60745
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wo
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	-
Locatie(s):	Utrecht
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31 december 2013

Het bezoek van de visitatiecommissie Culturele Antropologie aan de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht vond plaats op 12 en 13 september 2012.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Universiteit Utrecht
Status van de instelling:	bekostigd
Resultaat instellingstoets:	positief

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De commissie die de opleidingen Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie van de Universiteit Utrecht beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. André Droogers (voorzitter), emeritus hoogleraar Culturele Antropologie, Vrije Universiteit;
- Prof. dr. Rik Pinxten, hoogleraar Culturele Antropologie, Universiteit Gent;
- Dr. Alexandra Pillen, universitair docent Medische Antropologie, University College London;
- Ir. Adrie Papma, zakelijk directeur Oxfam/Novib NL;
- Reinout Meijnen MA, alumnus Culturele Antropologie, Universiteit Leiden.

Drs. Titia Busing, medewerker van QANU, ondersteunde de commissie als secretaris. Dr. Alexandra Pillen kon vanwege gezondheidsredenen de visitatie niet bijwonen.

Het College van Bestuur van Universiteit Utrecht en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hebben ingestemd met samenstelling van de commissie voor de beoordeling van de twee genoemde opleidingen. De Curricula Vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Werkwijze van de commissie

De beoordeling van de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie van de Universiteit Utrecht was onderdeel van een clusterbeoordeling. In het kader van deze clustervisitatie beoordeelde de visitatiecommissie Culturele Antropologie 2012 in totaal 13 opleidingen Culturele Antropologie aan vijf deelnemende universiteiten, te weten de Radboud Universiteit Nijmegen, de Vrije Universiteit Amsterdam, de Universiteit van Amsterdam, de Universiteit Utrecht en de Universiteit Leiden.

De commissie voor de clusterbeoordeling Culturele Antropologie bestond uit in totaal tien commissieleden:

- Prof. dr. André Droogers (voorzitter bezoek RU, UvA, LEI en UU), emeritus hoogleraar Culturele Antropologie, Vrije Universiteit;
- Prof. dr. Michiel Baud (voorzitter bezoek VU), hoogleraar Latijns-Amerikastudies en directeur van het Centrum voor Studie en Documentatie van Latijns-Amerika (CEDLA), Universiteit van Amsterdam;
- Prof. dr. Rik Pinxten, hoogleraar Culturele Antropologie, Universiteit Gent;
- Dr. Alexandra Pillen, universitair docent Medische Antropologie, University College London;
- Ir. Adrie Papma, zakelijk directeur Oxfam/Novib NL;
- Prof. dr. Inge Hutter, hoogleraar Demografie en decaan van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. dr. Hastings Donnan, hoogleraar Anthropology, Queen's University Belfast en co-director van het Centre for International Borders Research;
- Prof. dr. Mark Nichter, hoogleraar Anthropology, Public Health and Family Medicine, Universiteit van Arizona;
- Reinout Meijnen MA, alumnus Culturele Antropologie, Universiteit Leiden;

- Charlotte Kemmeren MSc, alumna van de masteropleiding Social and Cultural Anthropology, Vrije Universiteit Amsterdam en alumna Sociale Geografie, Universiteit van Amsterdam.

Voor ieder bezoek werd, rekening houdend met eventuele belangenconflicten, expertise en beschikbaarheid, een (sub)commissie samengesteld. Omdat commissievoorzitter prof. André Droogers gastonderzoeker is aan de Vrije Universiteit en dus niet onafhankelijk is voor die instelling, heeft prof. Michiel Baud tijdens het bezoek aan de VU het voorzitterschap waargenomen. Om de consistentie binnen het cluster te waarborgen, heeft ir. Adrie Papma alle bezoeken bijgewoond.

Coördinator van de clustervisitatie Culturele Antropologie was dr. Floor Meijer, medewerker van QANU. Zij was tevens de projectleider van het bezoek aan de Radboud Universiteit Nijmegen en de Vrije Universiteit Amsterdam. Tijdens de overige bezoeken was drs. Titia Buising projectleider. Om de continuïteit te waarborgen voerden beide projectleiders herhaaldelijk overleg. De coördinator was bovendien aanwezig bij de eindvergadering van alle bezoeken binnen het cluster.

Inhoudelijke voorbereiding commissie

Ter inhoudelijke voorbereiding op de visitatiebezoeken heeft de coördinator de door de opleidingen opgestelde zelfevaluatierapporten gecontroleerd op kwaliteit en volledigheid en doorgestuurd naar de deelnemende commissieleden. De commissieleden lazen de rapporten en formuleerden naar aanleiding van de inhoud vragen. De coördinator verzamelde de vragen en groepeerde deze naar onderwerp en/of gespreksgerium.

Naast de zelfevaluatierapporten lazen de commissieleden gezamenlijk vijftien scripties per opleiding. Wanneer naast de hoofdopleidingen meerdere kleinere masters beoordeeld moesten worden, heeft het panel haar scriptieselectie evenredig uitgebreid met tenminste acht scripties per opleiding. De scripties werden aselekt gekozen uit een lijst van afgestudeerden van de laatste twee voltooide studiejaar. Hierbij is rekening gehouden met een spreiding in cijfers.

Op 20 april 2012 vond een startvergadering van de visitatiecommissie Culturele Antropologie plaats. Tijdens deze vergadering werd de commissie formeel geïnstalleerd en werden taken en werkwijze van de commissie besproken. Ook werd het voorstel voor het Domeinspecifieke Referentiekader Culturele Antropologie vastgesteld. Dit domeinspecifieke referentiekader is opgenomen in Bijlage 2 van dit rapport.

Bezoek Universiteit Utrecht

Voorafgaand aan het bezoek maakte de coördinator in samenspraak met de commissievoorzitter en de deelnemende instellingen programma's voor de (dag)indeling van de visitatie. Het bezoekprogramma voor de opleidingen Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie van de Universiteit Utrecht is in dit rapport opgenomen als Bijlage 6.

Voorafgaand aan het bezoek heeft de commissie de opleidingen verzocht om op basis van het criterium van representativiteit gesprekspartners te selecteren. De stelregel was om van gedachten te wisselen met studenten uit alle studiejaar en met docenten en begeleiders van alle betrokken opleidingen. Ruim voor het bezoek ontving de commissie een overzicht van de geselecteerde gesprekspartners, waarmee zij vervolgens instemde. Gedurende het bezoek sprak de commissie achtereenvolgens met een representatieve vertegenwoordiging van het faculteits- en opleidingsbestuur, studenten, docenten, leden van de opleidings- en examencommissie en alumni.

Tijdens het bezoek bestudeerde de commissie bovendien het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij studenten en docenten gelegenheid om – buiten de reguliere gesprekken om – tijdens een spreekuur met de commissie van gedachten te wisselen. Van het spreekuur is geen gebruik gemaakt.

Het laatste deel van het bezoek heeft de commissie gebruikt voor een interne vergadering waarin de bevindingen werden besproken. Het bezoek werd afgesloten met een openbare mondelinge rapportage van de eerste indrukken en algemene waarnemingen door de commissievoorzitter.

Rapportage

Op basis van de bevindingen van de commissie heeft de projectleider een conceptrapport opgesteld. Dit rapport is voorgelegd aan de commissieleden die bij het bezoek aanwezig waren. Na vaststelling van het conceptrapport is dit aan de betrokken faculteit voorgelegd met het verzoek om het rapport te controleren op feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is vervolgens besproken met de voorzitter en, waar nodig, met de overige commissieleden. Daarna is het rapport definitief vastgesteld.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 22 november 2011) heeft de commissie de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit rapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Culturele Antropologie over de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (CAOS) en de masteropleiding Culturele Antropologie aan de Universiteit Utrecht. De masteropleiding Culturele Antropologie bestaat uit het programma Multiculturalisme in vergelijkend perspectief. Dit programma kan zowel door studenten van de bacheloropleiding Culturele Antropologie als door studenten van de bacheloropleiding Algemene Sociale Wetenschappen gevolgd worden. De studenten volgden in het eerste blok twee gezamenlijke cursussen. Daarna volgen de studenten een eigen (CA of ASW) programma. In dit rapport wordt alleen ingegaan op het CA-programma. Het ASW-programma is gevisiteerd binnen de masteropleiding Algemene Sociale Wetenschappen.

De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde scripties, en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleiding voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**. Na het bestuderen van de documentatie en de gesprekken met het management van de opleiding heeft de commissie een duidelijk beeld van de doelstellingen en het profiel van de opleiding. De commissie kan zich vinden in de thematische profilering. Studenten krijgen een brede basis en kunnen zich van daaruit profileren op 'Multiculturalisme en pluralisme', 'Political Conflict, Cultural Trauma and Social Reconstruction' of in een regio (met name Latijns-Amerika). De thematische benadering wordt, zo bleek tijdens de visitatie, ook door de studenten gewaardeerd. De commissie kan zich tevens vinden in de wetenschappelijk georiënteerde doelstelling van de bacheloropleiding. Zij vindt het positief dat het veldonderzoek een belangrijke plaats inneemt. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding, in de samenwerking met andere opleidingen, het eigen profiel blijft benadrukken. Ook raadt zij de opleiding aan om vanuit het eigen profiel een visie op interdisciplinariteit te ontwikkelen.

De eindkwalificaties van de opleiding sluiten volgens de commissie aan op het eigen profiel, het domeinspecifiek referentiekader en de Dublin-descriptoren. Daarnaast geven de eindkwalificaties helder weer welke verschillen in verwachtingen er bestaan tussen studenten op bachelor- en masterniveau. Daarmee voldoet de opleiding aan de eisen die vanuit de discipline worden gesteld.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De commissie beoordeelt Standaard 2 als **goed**. Na bestudering van het bachelorprogramma concludeert de commissie dat er sprake is van een goed opgebouwd en samenhangend programma, waarin meer dan voldoende aandacht is voor de wetenschappelijke vorming van studenten. De commissie vindt de thematische benadering goed uitgewerkt. Voor studenten die dat willen is het mogelijk het programma in te vullen met een regionale specialisatie. Dat is echter niet verplicht. De commissie is van mening dat ook de aandacht voor schrijfvaardigheden goed geborgd is in het programma's. Dit werd bevestigd door de alumni en studenten met wie de commissie gesproken heeft. De commissie adviseert de opleiding in

dat kader de cursus *Wetenschappelijk schrijven* verplicht te maken. Ook raadt de commissie aan een cursus op te nemen gericht op de oriëntatie op de arbeidsmarkt. De structuur van de bacheloropleiding maakt het mogelijk voor studenten om in het buitenland te studeren.

De commissie heeft waardering voor de nadrukkelijke aandacht voor methodologie in het bachelorprogramma. Zowel in het eerste als in het derde jaar van de bacheloropleiding wordt hieraan uitgebreid aandacht besteed, waarbij de nadruk ligt op kwalitatief onderzoek. In het bachelorproject maken studenten kennis met veldonderzoek, doorlopen ze de hele empirische cyclus en leren ze zeer zelfstandig te werken. Studenten worden naar de mening van de commissie goed voorbereid op het veldonderzoek. Het is de commissie opgevallen dat de M&T-cursussen verzorgd worden door een centrale afdeling. De commissie wil daarbij het belang van de betrokkenheid van docenten Culturele Antropologie benadrukken en raadt de opleiding aan dit zorgvuldig te bewaken. Ten aanzien van de keuzevakken vindt de commissie het belangrijk dat studenten de mogelijkheid hebben de keuzeruimte in te vullen met antropologische vakken.

Ook vindt de commissie het positief dat recentelijk is besloten onder de te bestuderen monografieën nog een klassieke monografie op te nemen in het programma. De commissie vindt dit een belangrijk onderdeel van de academische vorming van een cultureel antropoloog.

De opleiding hanteert een duidelijk didactisch concept, dat gekenmerkt wordt door interactief onderwijs en een toenemende mate van zelfstandigheid. De commissie vindt het wenselijk dat de omvang van de werkgroepen (25 studenten in de bacheloropleiding) in de toekomst gegarandeerd blijft.

De opleiding is studeerbaar en het rendement is voldoende. De commissie concludeert dat er sprake is van een goede stafbezetting bestaande uit voldoende gekwalificeerde en gemotiveerde docenten. De commissie is van mening dat de staf-studentratio van de bacheloropleiding verbeterd kan worden. Er is vanuit de faculteit voldoende aandacht voor de werkdruk en professionalisering van docenten. De commissie waardeert de inspanningen van de opleiding om tijdelijke docenten langer aan zich te binden. Dat komt de continuïteit van de opleiding ten goede.

De commissie constateert dat er vanuit de opleiding veel oog is voor de kwaliteit van de onderwijsleeromgeving, waarbij docenten en studenten actief betrokken zijn. Daarnaast worden studenten goed begeleid. De commissie is met name positief over de intensieve begeleiding van studenten in het eerste bachelorjaar en het studieplan dat zij opstellen voor de invulling van de keuzeruimte in het tweede en derde jaar. De commissie stelt vast dat de studievoortgang van studenten adequaat wordt gecontroleerd en dat er indien nodig maatregelen worden getroffen om deze te bevorderen.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**. De commissie is nagegaan of de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. Zij heeft gekeken naar het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing, de toetsvormen en het functioneren van de examencommissie. De commissie constateert dat er sprake is van een functioneel systeem van toetsing; de opleiding gebruikt gevarieerde toetsvormen en studenten zijn daar tevreden over. Bij de beoordeling van de bachelorscriptie worden twee beoordelaars ingezet en wordt een beoordelingsformulier gebruikt. De commissie vindt dat de facultaire examencommissie en toetscommissie te ver van de opleiding af staan. Ook meent de commissie dat de

examencommissie actiever bij de kwaliteit van toetsing betrokken kan zijn door periodiek toetsen, papers en scripties te beoordelen en te controleren.

Ten aanzien van de bachelorscriptie merkt de commissie op dat zij geen voorstander is van het schrijven van de bachelorscriptie in tweetallen. De commissie ziet de bachelorscriptie als een individuele proeve van bekwaamheid, waarmee studenten kunnen laten zien dat ze de eindkwalificaties beheersen. De commissie raadt de opleiding aan de individuele component van de nieuwe opzet van de bachelorscriptie ook in de toekomst te blijven behouden.

Om het eindniveau van de studenten te bepalen heeft de commissie scripties ingezien van de opleiding. Op basis van deze scripties, de informatie die zij heeft ingezien tijdens de visitatie en de informatie die zij heeft ontvangen over de uitstroom van de opleiding stelt zij vast dat studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren.

Aangaande alumni ondersteunt de commissie het (late) voornemen van de opleiding een alumnivereniging in te richten. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding daarbij structureel in beeld brengt waar haar alumni terecht komen.

Masteropleiding Culturele Antropologie

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**. Na het bestuderen van de documentatie en de gesprekken met het management van de opleiding heeft de commissie een duidelijk beeld van de doelstellingen en het profiel van de opleiding. De commissie kan zich vinden in de thematische profilering van de opleiding. De opleiding heeft een thematische aanpak waarin het begrip multiculturalisme centraal staat. Hierbij dient opgemerkt te worden dat multiculturalisme wordt begrepen binnen een context van bredere sociale transformaties, historische processen en mondiale ontwikkelingen, en conceptueel nadrukkelijk geplaatst is in een wetenschappelijk debat waarin samenhang met relevante begrippen en verschijnselen als mobiliteit, migratie, transnationalisme, burgerschap, natievorming, identificatie en conflict een belangrijke plaats inneemt. Het thematische profiel wordt door studenten herkend en was voor hen een belangrijke reden om voor deze masteropleiding te kiezen. De commissie vindt het positief dat het veldonderzoek een belangrijke plaats inneemt. De commissie vindt dat het vergelijkende perspectief van de masteropleiding minder goed uit de verf komt. Zij raadt de opleiding dan ook aan om dit aspect nadrukkelijker theoretisch te doordenken en in de opzet van het gehele programma vorm te geven. De rol van postkolonialiteit en verstedelijking kan daarbij, gezien de invloed van deze processen op het thema van de opleiding, meer expliciet aandacht krijgen over de volle breedte van de opleiding.

De eindkwalificaties van de opleiding sluiten volgens de commissie aan op het eigen profiel, het domeinspecifiek referentiekader en de Dublin-descriptoren. Daarnaast geven de eindkwalificaties helder weer welke verschillen in verwachtingen er bestaan tussen studenten op bachelor- en masterniveau. Daarmee voldoet de opleiding aan de eisen die vanuit het vakgebied worden gesteld.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**. Na bestudering van het masterprogramma concludeert de commissie dat het programma adequaat is opgebouwd en voldoende samenhang kent. De commissie is van mening dat de aandacht voor schrijfvaardigheden goed geborgd is in het programma. Dit werd bevestigd door de alumni en studenten met wie de commissie gesproken heeft.

De commissie vindt dat het programma te weinig aandacht heeft voor multiculturalisme in relatie tot onderwerpen als verstedelijking en postkoloniale studies. Ze raadt de opleiding aan daar kritisch naar te kijken.

De commissie raadt de opleiding aan het programma in het Engels aan te bieden. Dat is naar de mening van de commissie niet alleen zeer belangrijk voor de academische vorming van studenten maar ook voor de aantrekkelijkheid van de opleiding voor internationale studenten.

De opleiding hanteert een duidelijk didactisch concept, dat gekenmerkt wordt door interactief onderwijs en een toenemende mate van zelfstandigheid. De commissie vindt het wenselijk dat de omvang van de werkgroepen in de toekomst gegarandeerd blijft. Ook is de opleiding studeerbaar en is het rendement voldoende. De commissie deelt de opvatting van de opleiding dat de eigen instroom in de masteropleiding verbeterd kan worden.

De commissie concludeert dat er sprake is van een goede stafbezetting bestaande uit voldoende gekwalificeerde en gemotiveerde docenten. Er is vanuit de faculteit voldoende aandacht voor de werkdruk en professionalisering van docenten. De commissie waardeert de inspanningen van de opleiding om tijdelijke docenten langer aan zich te binden. Dat komt de continuïteit van de opleiding ten goede.

De commissie constateert dat er vanuit de opleiding veel oog is voor de kwaliteit van de onderwijsleeromgeving, waarbij docenten en studenten actief betrokken zijn. Daarnaast worden studenten adequaat begeleid.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**. De commissie is nagegaan of de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. Zij heeft gekeken naar het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing, de toetsvormen en het functioneren van de examencommissie. De commissie constateert dat er sprake is van een functioneel systeem van toetsing; de opleiding gebruikt gevarieerde toetsvormen en studenten zijn daar tevreden over. Bij de beoordeling van de bachelorscriptie worden twee beoordelaars ingezet en wordt een gestandaardiseerde checklist gebruikt (welke recentelijk is vervangen door een uitgebreider beoordelingsformulier). De commissie vindt dat de facultaire examencommissie en toetscommissie te ver van de opleiding af staan. Ook meent de commissie dat de examencommissie actiever bij de kwaliteit van toetsing betrokken kan zijn door periodiek toetsen, papers en scripties te beoordelen en controleren.

Om het eindniveau van de studenten te bepalen heeft de commissie scripties ingezien van de opleiding. Op basis van deze scripties, de informatie die zij heeft ingezien tijdens de visitatie en de informatie die zij heeft ontvangen over de uitstroom van de opleiding stelt zij vast dat studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren.

Aangaande alumni ondersteunt de commissie het (late) voornemen van de opleiding een alumnivereniging in te richten. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding daarbij structureel in beeld brengt waar haar alumni terecht komen.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie:

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	goed
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Culturele Antropologie:

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

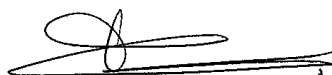
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 12 december 2012

Prof. dr. André Droogers

Drs. Titia Buising

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

1.1 Bevindingen

In deze standaard wordt allereerst inzicht gegeven in de bevindingen van de commissie ten aanzien van het profiel en de oriëntatie van de opleidingen (1.1.1). Vervolgens wordt ingegaan op het landelijk vastgestelde domeinspecifiek referentiekader (1.1.2) en de eindkwalificaties en het niveau waarop deze geformuleerd zijn (1.1.3).

1.1.1 Profiel en oriëntatie

Bacheloropleiding

De kritische reflectie stelt dat de bacheloropleiding als doel heeft het opleiden van studenten tot onderzoekende en lerende academici die nadenken over de grondslagen en ontwikkelingen van de discipline en in staat zijn te reflecteren op het eigen professionele handelen. Studenten leren zowel theoretische vragen te formuleren als praktisch relevante vraagstukken te omschrijven en op te lossen. Daarbij integreren zij bestaande kennis en ontwikkelen zij nieuwe wetenschappelijke inzichten vanuit een holistisch en comparatief perspectief door middel van vooral kwalitatief onderzoek. Door het alsmaar opnieuw doorlopen van de empirische cyclus leren studenten nieuwe kennis en inzichten ontwikkelen.

De opleiding wil zich onderscheiden van andere opleidingen door de profilering op de thema's multiculturalisme en pluralisme, political conflict, cultural trauma and social reconstruction en de regio Latijns-Amerika. Daarnaast is een veldonderzoek (in Nederland, Europa, Guatemala of elders) onderdeel van de opleiding, waarbij de hele empirische cyclus doorlopen wordt.

De opleiding heeft een wetenschappelijke oriëntatie en bereidt studenten voor op een masteropleiding. Volgens de kritische reflectie is wetenschappelijk onderzoek het vertrekpunt van het onderwijs in de bacheloropleiding. Studenten leren onder andere antropologische kennis theoretisch en onderzoeksmatig verbinden met wetenschappelijke en maatschappelijke debatten. Daarnaast leren zij op academisch niveau problemen te analyseren en te onderzoeken, oplossingen te evalueren en te optimaliseren.

Tijdens de visitatie heeft de commissie met het management gesproken over het eigen profiel van de bacheloropleiding in relatie tot interdisciplinariteit. Daarbij is aangegeven dat studenten cursussen kunnen volgen van de opleidingen Algemene Sociale Wetenschappen en Sociologie die passen bij de drie richtingen van de opleiding. De opleiding vindt het belangrijk dat studenten de mogelijkheid krijgen om vanuit een andere invalshoek naar het eigen vak te kijken. Daardoor wordt het begrip van het eigen vak vergroot. De commissie is zich er van bewust dat de discussie over interdisciplinariteit een lastige is. Aan de ene kant kan door het aanbieden van cursussen door andere opleidingen (Algemene Sociale Wetenschappen en Sociologie) fragmentatie ontstaan. Aan de andere kant kan samenwerking met andere

disciplines heel positief en productief zijn en voor innovatie zorgen. Bij het vinden van de balans hiertussen, raadt de commissie aan vanuit het eigen profiel een expliciete visie op interdisciplinariteit te formuleren.

De commissie heeft tijdens de visitatie ook stil gestaan bij de onderlinge verhouding tussen culturele antropologie en ontwikkelingssociologie en de uitwerking daarvan op het onderwijsprogramma. Het is de commissie daarbij duidelijk geworden het begrip ontwikkelingssociologie slechts onderdeel is van de naam van de opleiding. In landelijk overleg is afgesproken dat alle opleidingen het CROHO-label hanteren als naam. Ontwikkelingssociologie is sinds 2007 geen onderdeel meer van de opleiding. De leerstoel van de opleiding op het gebied van ontwikkelingssociologie is veranderd in een leerstoel op het gebied van etniciteit en conflicten. Studenten die zich op ontwikkelingssociologie willen richten, worden tijdens voorlichtingsdagen doorverwezen naar andere opleidingen.

De commissie kan zich vinden in de profilering en heeft waardering voor de thematische benadering van de opleiding. Studenten krijgen een brede basis en kunnen zich van daaruit profileren op multiculturalisme en pluralisme, political conflict, cultural trauma and social reconstruction of in een regio (met name Latijns-Amerika). De thematische benadering wordt ook door de studenten gewaardeerd, zo bleek tijdens de visitatie. De commissie kan zich tevens vinden in de wetenschappelijk georiënteerde doelstelling van de bacheloropleiding. De commissie stelt vast dat deze oriëntatie op heldere wijze is uitgewerkt in de kritische reflectie en het programma.

Masteropleiding

De opleiding richt zich op het bestuderen van het empirische fenomeen van multiculturaliteit en de vertaling daarvan in (politiek-ideologische) discoursen van etnisch-cultureel pluralisme en multiculturalisme. Het begrip multiculturalisme wordt daarbij besproken in een context van bredere sociale transformaties, historische processen en mondiale ontwikkelingen. Daarnaast wordt het begrip gepositioneerd in relatie tot begrippen en verschijnselen als mobiliteit, migratie, transnationalisme, burgerschap, natievorming, identificatie en conflict. De kritische reflectie stelt dat de opleiding aansluit bij de rijke theoretische, etnografische en comparatieve traditie van de culturele antropologie op dit gebied. Het programma gaat ook in op recente inzichten en ontwikkelingen in het vakgebied. Daarbij gaat het om hedendaagse processen op het snijvlak van mondialisering en multiculturaliteit, en de hieraan verbonden problematiek van solidariteit in een wereld waarin onderlinge afhankelijkheid steeds groter wordt. In dat kader komen actuele vraagstukken rondom mobiliteit, cultureel verschil en mensenhandel, disaster anthropology/antropologie van klimaatverandering en ecologische migranten/vluchtelingen aan de orde. De opleiding onderscheidt zich, volgens de kritische reflectie, door een geïntegreerde thematische benadering van het onderwerp. De opleiding kent geen regio-specialisme.

De kritische reflectie stelt dat de opleiding als doel heeft studenten kennis, vaardigheden en inzichten bij te brengen op het terrein van multiculturalisme, waarmee zij als professional een werkkring kunnen vinden in de sfeer van onderzoek, beleid en advisering binnen de academie, bij overheden en non-gouvernementele organisaties in binnen- en buitenland. De opleiding presenteert zich als een academische opleiding waarin studenten vanuit een wetenschappelijk en kritisch reflectieve blik leren omgaan met veronderstelde oorzaken en problemen op het gebied van multiculturalisme. Daarnaast leren studenten deze oorzaken en problemen te toetsen aan de hand van bevindingen uit wetenschappelijk onderzoek. Tijdens de opleiding doorlopen de studenten de volledige empirische cyclus.

De commissie is van mening dat de masteropleiding een duidelijk profiel heeft, waarin zowel een academisch als een beroepsperspectief zichtbaar is. De opleiding heeft een thematische aanpak waarin het begrip multiculturalisme centraal staat. Het thematische profiel wordt door studenten herkend en was voor hen een belangrijke reden om voor deze masteropleiding te kiezen. De commissie vindt dat het vergelijkende perspectief van de masteropleiding minder goed uit de verf komt.

1.1.2 Domeinspecifiek referentiekader

De instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Culturele Antropologie hebben gezamenlijk een domeinspecifiek referentiekader (hierna: het kader) opgesteld (zie Bijlage 2). Dit kader voorziet in een karakterisering van de Nederlandse opleidingen, een stand van zaken in het vakgebied en een globale omschrijving van de eindkwalificaties waarover afgestudeerden moeten beschikken.

Op basis van het kader concludeert de commissie dat alle BSc-opleidingen breed en algemeen georiënteerd zijn, terwijl de (veelal Engelstalige) MSc-opleidingen thematische, subdisciplinaire en regionale specialisaties bieden. Bij alle opleidingen wordt de disciplinaire toon gezet door de culturele (of sociale) antropologie en de ontwikkelingssociologie. De vergelijkende studie van culturen en samenlevingen staat daarbij vanouds centraal. De aandacht is in de loop van de tijd verschoven van de vergelijking van afzonderlijke culturen en samenlevingen, als basale eenheden, naar een focus op de gevolgen voor cultuur en samenleving van veranderingsprocessen, zoals modernisering, globalisering, migratie en transnationalisering. Waar vroeger het cultuurbegrip verstaan werd als alle kennis en vaardigheden die iemand nodig heeft om in de eigen cultuur mee te doen, gaat het nu veeleer om cultuur als het menselijk vermogen zich in de globale wereld te bewegen. Daarbij gaat de belangstelling uit naar homo- en heterogeniserende trends en naar identiteiten die zowel essentialistisch als dynamisch ingevuld worden. De nadruk ligt vaak op de betekenisverlenende mens, bestudeerd in contexten waarin macht doorgaans een belangrijke factor is. De veranderingsprocessen hebben de beoefening van het vak meer toegepast gemaakt, met name in de vorm van ontwikkelingssociologie.

De commissie stelt vast dat het perspectief, ondanks alle veranderingen in het vak en zijn object, holistisch is gebleven. Gedrag en verschijnselen worden in samenhang met contexten en processen bestudeerd. Er is aandacht voor de wisselwerking tussen sociale, politieke, economische, religieuze en historische aspecten, ook al zijn die alle weer aanleiding tot subdisciplines binnen het vak. Het vak is door de genoemde verschuivingen meer dan ooit interdisciplinair gericht, hetgeen met name in de specialisatie van een aantal MA-opleidingen zichtbaar wordt. Hoewel er een voorkeur is voor kleinschalig onderzoek, meestal gepaard aan kwalitatieve methoden, wordt het meso- en macro-perspectief ook in beschouwing genomen, zo nodig met gebruik van kwantitatieve methoden.

Onder invloed van onderzoeken onder alumni is er recent meer aandacht voor beroepsperspectieven en voor het afnemende veld. Hoewel de academische vorming voorop blijft staan, doet zich bij een aantal opleidingen recent de tendens voor dat studenten op een bepaalde werkring worden voorbereid. Stages worden daarbij toegevoegd aan het onderwijsaanbod. Bij de opleidingen waar ontwikkelingssociologie centraal staat, was de toepassingsgerichtheid al langer aanwezig.

1.1.3 Eindkwalificaties en niveau

De eindkwalificaties van beide opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 3. De commissie is nagegaan of de eindkwalificaties aansluiten op het profiel en de oriëntatie geschetst door de opleidingen, de Dublin-descriptoren en het domeinspecifiek referentiekader.

Bacheloropleiding

De eindkwalificaties hebben betrekking op kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën, kernbegrippen, concepten en onderzoeksmethoden en -technieken. Daarnaast is aandacht voor kennis van en inzicht in het toepassen van antropologische vraagstellingen en het opzetten, uitvoeren, analyseren en evalueren van en het rapporteren over een onderzoek. Van studenten wordt verwacht dat zij tot een beargumenteerd en kritisch standpunt kunnen komen in publieke debatten over antropologische vraagstukken. Ook wordt een eerlijke en kritische houding gevraagd met betrekking tot onderzoeksplannen en -resultaten. Daarbij wordt van studenten een kritische distantie verwacht ten opzichte van culturele en sociale patronen in de eigen en andere samenlevingen.

Masteropleiding

Afgestudeerde masterstudenten zijn, volgens de kritische reflectie, in staat om zelfstandig en wetenschappelijk verantwoord maatschappelijke verschijnselen en processen van migratie, etnisch-cultureel conflict, in- en uitsluiting, politiek en burgerschap in multiculturele samenlevingen vanuit een vergelijkend en/of interdisciplinair perspectief te analyseren. Daarnaast kunnen zij deze processen en verschijnselen evalueren en daarover (mondeling en schriftelijk) communiceren. Afgestudeerde masterstudenten worden tevens in staat geacht om verschillende concepten en theorieën te hanteren, kritisch te beoordelen en toe te passen.

De commissie stelt vast dat de eindkwalificaties van beide opleidingen adequaat zijn geformuleerd en voldoen aan de eisen die aan een afgestudeerde antropoloog op wetenschappelijk niveau gesteld mogen worden. De eindkwalificaties van beide opleidingen zijn gerelateerd aan de Dublin-descriptoren en in lijn met het domeinspecifiek referentiekader. Ook is het onderscheid tussen eindkwalificaties op bachelor- en masterniveau voldoende zichtbaar.

1.2 Overwegingen

Na het bestuderen van de documentatie en de gesprekken met het management van de opleiding heeft de commissie een duidelijk beeld van de doelstellingen en het profiel van beide opleidingen. De commissie kan zich vinden in de thematische profilering van beide opleidingen. Het thematische profiel wordt ook door de studenten en alumni met wie de commissie gesproken heeft, herkend. De commissie vindt het positief dat in beide opleidingen het veldonderzoek een belangrijke plaats inneemt.

Ten aanzien van de bacheloropleiding vindt de commissie het belangrijk dat de opleiding, in de samenwerking met andere opleidingen, het eigen profiel blijft benadrukken. Ook raadt zij de opleiding aan om vanuit het eigen profiel een visie op interdisciplinariteit te ontwikkelen.

Met betrekking tot de masteropleiding constateert de commissie dat het vergelijkende perspectief minder goed zichtbaar is. Zij raadt aan om de vergelijkende studie van cultuur grondig te doordenken, als basis voor het gehele programma. Dit betekent volgens de commissie dat gekeken moet worden naar de effecten van postkoloniale kritiek, culturele vermenging en verstedelijking op het onderzoeksveld van de opleiding. Ook bij vraagstukken omtrent de multiculturele samenleving in Europa is een dergelijke grondige reflectie vereist.

De eindkwalificaties van beide opleidingen sluiten volgens de commissie aan op het eigen profiel, het domeinspecifiek referentiekader en de Dublin-descriptoren. Daarnaast geven de eindkwalificaties helder weer welke verschillen in verwachtingen er bestaan tussen studenten op bachelor- en masterniveau. Daarmee voldoen de opleidingen aan de eisen die vanuit het vakgebied worden gesteld.

1.3 Conclusie

Bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Masteropleiding Culturele Antropologie: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

2.1 Bevindingen

Dit hoofdstuk over de onderwijsleeromgeving onderzoekt of de programma's, het personeel en de voorzieningen het mogelijk maken om de beoogde eindkwalificaties te realiseren. Onderwerpen die achtereenvolgens aan de orde komen zijn: de opbouw en samenhang van de programma's (2.1.1), didactische uitgangspunten (2.1.2), internationalisering (2.1.3), de relatie met de beroepspraktijk (2.1.4), instroom, studeerbaarheid en rendement (2.1.5), onderwijzend personeel (2.1.6), voorzieningen en studieondersteuning (2.1.7) en opleidingsspecifieke kwaliteitszorg (2.1.8).

2.1.1 Opbouw en samenhang van de programma's

De commissie heeft het curriculum van de bachelor- en de masteropleiding bestudeerd, waarbij zij is nagegaan of er sprake is van samenhang en een logische opbouw. Daarnaast heeft zij onderzocht of er in de programma's voldoende aandacht is voor wetenschappelijke vorming. De conclusies van de commissie zijn hieronder per opleiding samengevat. In Bijlage 4 wordt een overzicht van beide programma's gegeven.

2.1.1.1 Bacheloropleiding

De Universiteit Utrecht maakt wat betreft de cursussen onderscheid in drie niveaus. Niveau 1 is inleidend en legt de nadruk op het aanleren van de taal van het vak, de basisbegrippen, en fundamentele concepten. Op het tweede, verdiepende niveau wordt ingegaan op deelgebieden en state of the art met betrekking tot kennis en inzichten, lopende wetenschappelijke debatten en het analyseren van specifieke methoden en technieken. Niveau 3, het gevorderde niveau, is gericht op het kunnen integreren en synthetiseren. Studenten leren voorspellen op basis van theorie, theorievorming en data uit empirisch onderzoek. Daarnaast leveren studenten een eigen bijdrage aan de aangedragen conceptuele kaders. Binnen de gehele opleiding volgen de studenten minimaal zes cursussen op niveau 3.

Het programma bestaat uit een majordeel van 135 EC en een profileringsdeel van 45 EC. Binnen het majoronderdeel zijn tien cursussen verplicht. Daarnaast kunnen de studenten acht cursussen kiezen uit een lijst van vijftien. Het profileringsdeel kunnen studenten naar eigen inzicht invullen. Daarbij gelden geen inhoudelijke eisen, wel moet tenminste 15 EC op verdiepend niveau worden ingevuld.

In het eerste jaar ligt de nadruk op het verwerven van kennis inzake de grondslagen van de culturele antropologie. In de vier inleidende cursussen *Culturen en samenleving*, *Verwantschap, politiek en cultuur*, *Globalization and sociocultural complexity* en *Etnografische traditie* worden de belangrijkste disciplinele kerngebieden behandeld. Hierbij komen economische en politieke systemen, etniciteit, religie, familie en verwantschap, genderverhoudingen, sociale transformaties en processen van mondialisering, pluriformisering en lokalisering en de geschiedenis van theorie en etnografie aan de orde. De opleiding besteedt daarnaast aandacht aan de wisselwerking tussen de eigen Nederlandse samenleving en de culturele verscheidenheid elders in de wereld. Daarmee wil de opleiding studenten een kritisch-reflexieve houding aanleren ten aanzien van maatschappelijke ontwikkelingen in de wereld en

de verbindingen tussen uiteenlopende groepen en processen. Naast de (verplichte) inleidende cursussen volgen de studenten de cursussen *M&T 1* en *2* en twee cursussen uit de majorkeuzeruimte.

Studenten hebben bij de commissie aangegeven dat, op hun verzoek, in studiejaar 2012-2013 het lezen van een klassieke monografie is toegevoegd aan de cursus *Etnografische tradities*. Vanaf volgend jaar is het de bedoeling dat studenten bij deze cursus een keuze kunnen maken tussen vier monografieën. De commissie vindt het positief dat het lezen van nog een klassieke monografie is toegevoegd aan het programma. Zij is van mening dat dit een belangrijk onderdeel is van de academische vorming van een cultureel antropoloog.

In het tweede jaar volgen de studenten majorkeuzecursussen en profileringscursussen. Doordat er geen verplichte cursussen zijn geprogrammeerd in het tweede jaar, kunnen studenten een half jaar in het buitenland studeren of een minor volgen bij een andere opleiding. Binnen het keuzedeel van het majorprogramma maakt de opleiding onderscheid in twee thematische lijnen, 'Multiculturalisme en pluralisme', 'Political Conflict, Cultural Trauma and Social Reconstruction', en de regio-specialisatie Latijns-Amerika en het Caraïbisch gebied. Binnen deze lijnen kunnen studenten cursussen volgen als *Gender, macht en multiculturalisme*, *Religion, fundamentalism and conflict*, *Inleiding culturen en samenlevingen van Latijns-Amerika en het Caraïbisch gebied*, *Inleiding in het ontwikkelingsvraagstuk*, *Weerstand tegen minderheden*, *Beleid en evaluatieonderzoek* en *Etniciteit en nationalisme*. In de thematische lijnen en de regio-specialisatie ligt de nadruk op het verdiepen van de eerder opgedane kennis.

In het derde jaar volgen de studenten vier cursussen uit de majorkeuzeruimte of uit de profileringsruimte. Alle studenten volgen in het derde jaar het verplichte vak *Kwalitatieve onderzoeksmethoden* en de cursussen die samenhangen met het bachelorproject: *Bachelorproject CA: het opzetten van een kwalitatief onderzoek*, *Bachelorproject CA: dataverzameling en -verwerking* en *Bachelorproject CA: bachelorthesis*. Onderdeel hiervan is het etnografisch veldonderzoek van acht tot tien weken.

De majorkeuzeruimte wordt niet alleen ingevuld met cursussen van de eigen opleiding maar ook met cursussen van de opleidingen Algemene Sociale Wetenschappen en Sociologie. Uit de kritische reflectie blijkt dat studenten hebben gepleit voor het vervangen van de 'externe' cursussen door eigen disciplinaire cursussen. Tijdens de visitatie heeft de commissie hierover gesproken met studenten. Studenten hebben bevestigd dat de afgelopen jaren, als gevolg van financiële overwegingen, een aantal antropologische cursussen is opgeheven. Studenten zijn bij dit proces betrokken geweest. De studenten hebben aangegeven dat het wel degelijk mogelijk is om alleen antropologische vakken te volgen. Daarnaast is de invulling van de keuzeruimte afhankelijk van de richting die studenten willen kiezen, en daarbij kan verbreding volgens de studenten soms nuttig zijn. De vervanging van antropologische vakken door modules van andere disciplines roept de bij de commissie de vraag op wat de visie van de opleiding is op interdisciplinariteit. Daarnaast vindt de commissie het belangrijk dat voor studenten die dat willen, het mogelijk is de keuzeruimte in te vullen met antropologische vakken. Zij raadt de opleiding dan ook aan dit zorgvuldig te bewaken.

Tijdens het gesprek met de studenten werd duidelijk dat zij aan het einde van het eerste jaar een studieplan maken inzake de invulling van de majorkeuzeruimte. Tijdens de twee individuele tutorgesprekken in het eerste jaar worden ze daarop voorbereid. Daarnaast worden ze middels voorlichtingsbijeenkomsten voorbereid op de keuzeruimte in het tweede jaar. Studenten zijn niet verplicht een regio te kiezen maar hebben wel opgemerkt dat het voor het kunnen instromen in de masteropleiding multiculturaliteit van belang is vakken op dat gebied te volgen. De studenten waarderen de vrijheid die zij krijgen bij het al dan niet

kiezen van een regio-specialisatie. Voor studenten die zich wel willen specialiseren in een regio zijn er voldoende mogelijkheden om binnen of buiten de eigen opleiding (en universiteit) cursussen te volgen. Docenten hebben in dit kader aangegeven dat studenten in de praktijk vooral kiezen voor de eigen majorgebonden keuzevakken.

Wetenschappelijke vorming

De kritische reflectie stelt dat onderzoeksvaardigheden een belangrijk onderdeel zijn van de bacheloropleiding. Studenten volgen in totaal 22,5 EC aan methodencursussen en besteden 22,5 EC aan de thesis en de cursussen die daarmee samenhangen.

In het eerste jaar volgen studenten de verplichte cursussen *Me&T1: onderzoeksmethoden* en *Me&T2: statistiek en SPSS*. In deze cursussen leren studenten de grondbeginselen van sociaal wetenschappelijk onderzoek en statistische analyse. In het derdejaarsvak *Kwalitatieve onderzoeksmethoden: achtergronden en toepassing* vindt verdieping van de kennis over de kwalitatieve onderzoeksmethoden plaats. In de cursussen behorende bij het bachelorproject (*Bachelorproject CA: het opzetten van een kwalitatief onderzoek*, *Bachelorproject CA: dataverzameling en -verwerking* en *Bachelorproject CA: bachelorthesis*) leren studenten het ontwerpen, uitvoeren, en analyseren van empirisch veldonderzoek alsmede erover te rapporteren. Bij de eerste cursus van het bachelorproject schrijven studenten een geannoteerde bibliografie en het projectvoorstel. Het bachelorproject wordt afgesloten met het schrijven van een thesis, waarin de synthese van empirie en theorie wordt nagestreefd. Zoals eerder vermeld is een etnografisch veldonderzoek van acht tot tien weken onderdeel van het bachelorproject. Ongeveer 30% van de studenten verricht in het kader van het bachelorproject begeleid onderzoek in Guatemala, 20% blijft in Nederland, 10% in Europa en 40% doet onderzoek elders in de wereld. Docenten hebben desgevraagd bij de commissie aangegeven dat van studenten verwacht wordt dat ze een scriptieonderwerp kiezen waarin ze ook een cursus hebben gevolgd.

De kritische reflectie stelt dat onderzoeksvaardigheden ook aan de orde komen in diverse majorcursussen, waarbij studenten bijvoorbeeld kennis nemen van methodische aspecten van antropologische monografieën die ze lezen gedurende de opleiding. In de cursussen *Culturen en samenleving*, *Globalization and sociocultural complexity*, de methodencursussen en het bachelorproject wordt volgens de kritische reflectie aandacht besteed aan wetenschapsfilosofie.

Aan het begin van de opleiding maken studenten bij de werkgroepen van de cursus *Culturen en samenleving* een verplichte taaltoets Nederlands. Bij een onvoldoende resultaat wordt studenten geadviseerd een cursus Nederlandse spelling en grammatica of academisch schrijven te volgen. De bacheloropleiding kent, met uitzondering van de cursus *Wetenschappelijk schrijven*, geen aparte cursussen voor vaardigheden. In deze cursus leren studenten de basisvaardigheden van wetenschappelijk schrijven. Daarbij wordt onder andere ingegaan op het opzetten, structureren, schrijven, corrigeren en redigeren van wetenschappelijke teksten. Studenten oefenen in practica en geven elkaar, onder begeleiding van een docent, feedback. Tijdens het visitatiebezoek vernam de commissie dat studenten positief zijn over dit vak. Alumni hebben aangegeven dat de opleiding veel aandacht heeft voor schrijfvaardigheden. Zij hebben daarbij ook opgemerkt dat er in de opleiding meer aandacht kan zijn voor het schrijven van korte, bondige betogen. Dat is volgens hen een belangrijke vaardigheid in de beroepspraktijk.

De commissie heeft tijdens de visitatie met studenten gesproken over de voorbereiding op het veldwerk in het derde jaar. De studenten zijn zeer positief over het veldwerk en voelen zich goed voorbereid door de cursussen die ze vooraf volgen. Ze hebben ook opgemerkt dat het een zeer intensieve periode is, waarin ze volgens vaste deadlines voortgangsrapportages

dienen in te leveren. Ondanks dat studenten dit als intensief beschouwen, hebben ze aangegeven bij het schrijven van de scriptie ook veel profijt te hebben gehad van deze rapportages. Ook de alumni met wie de commissie gesproken heeft, waarderen het (vormende aspect van het) veldwerk.

Het is de commissie tijdens de visitatie duidelijk geworden dat de M&T-cursussen verzorgd worden door een centrale, facultaire afdeling. De bachelordirecteur is echter verantwoordelijk voor deze cursussen. Bij de M&T-cursussen zijn niet alleen M&T-docenten maar ook docenten van de eigen opleiding betrokken. Een aantal onderdelen van het M&T onderwijs wordt specifiek voor de opleiding op een meer kwalitatieve manier ingevuld.

2.1.1.2 Masteropleiding

De kritische reflectie stelt dat de verschillende cursussen op elkaar voortbouwen en dat algemene thema's gekoppeld worden aan de analyse van specifieke regionale ervaringen, empirische case studies en etnografische bevindingen. Daarnaast worden de verschillende thema's en regionale vraagstukken gerelateerd aan het centrale uitgangspunt van de opleiding. De opleiding beschouwt culturele diversiteit als een onvermijdelijk onderdeel van de dagelijkse realiteit en menselijke geschiedenis wereldwijd. In het programma wordt onderscheid gemaakt tussen een cursorisch deel en een onderzoeksdeel. Het programma omvat twee semesters, elk bestaande uit twee blokken.

Cursorisch deel

In het eerste semester volgen studenten vier cursussen. In de cursus *Modernisering en mondialisering in historisch perspectief* wordt multiculturalisme bestudeerd in conceptuele en historische zin. Daarbij wordt de nadruk gelegd op de articulatie van verschijnselen van multiculturaliteit, natievorming, nationalisme, sociaaleconomische modernisering en mondialisering in historisch en theoretisch perspectief. In de cursus *Politics of multiculturalism* staan verschillende, historisch gegroeide maatschappelijke modellen en governance-systemen van multiculturalisme centraal. In deze cursus komen onder andere burgerschapsclaims, de relatie tussen democratie, staat, staatsinrichting en minderhedenrechten, conflict, en de rol van het mondiale (mensen)rechtendiscours aan de orde. In het tweede blok volgen studenten de cursus *Multiculturalisme en de 'nieuwe wereldorde'* of de cursus *Multiculturalism, ethnicity and social conflict in Latin America and the Caribbean*. Daarnaast wordt in het tweede blok de cursus *Methodologie en onderzoeksopzet CA* gevolgd. Het tweede semester staat in het teken van het masteronderzoek. Studenten voeren in het derde en vierde blok het masteronderzoek (22,5 EC) uit en in het vierde blok schrijven zij de masterscriptie (7,5 EC).

De commissie heeft tijdens de visitatie met docenten gesproken over multiculturalisme in relatie tot onderwerpen als verstedelijking en postkoloniale studies. Deze onderwerpen zijn niet expliciet zichtbaar in het programma. Docenten hebben daarbij opgemerkt dat deze thema's aan de orde komen in de colleges van het vak *Modernisering en mondialisering in historisch perspectief*. In de gebruikte literatuur komen deze onderwerpen minder nadrukkelijk naar voren.

Onderzoeksdeel

De kritische reflectie stelt dat in het onderzoeksdeel van het masterprogramma, bestaande uit de onderdelen *Methodologie en onderzoeksopzet CA*, *Masteronderzoek CA* en *Rapportage CA*, de synthese tussen theorie en praktijk plaatsvindt. Studenten moeten kunnen laten zien dat zij niet alleen het vereiste niveau van wetenschappelijke kennis en inzicht hebben bereikt, maar ook in staat zijn kennis en inzicht te vertalen naar een relevant en zelfgekozen onderzoeksthema en dat kunnen uitwerken in een methodologisch verantwoorde onderzoeksopzet. In de cursus *Methodologie en onderzoeksopzet* schrijven studenten een academisch en maatschappelijk relevant onderzoeksvoorstel en voeren zij een

literatuuronderzoek uit naar het gekozen onderwerp. Studenten zijn vrij in het kiezen van een onderwerp voor het onderzoek, mits het haalbaar, uitvoerbaar en wetenschappelijk en maatschappelijk relevant is. Studenten werken in tutorgroepjes aan het eigen onderzoeksvoorstel. De tutorgroepjes worden ingedeeld rond de verschillende afstudeerbegeleiders (en de onderwerpen) en komen minstens één keer per twee weken bij elkaar. De opleiding heeft een handleiding opgesteld voor studenten, met daarin het voortgangsschema en de richtlijnen voor het schrijven van een onderzoeksvoorstel. Naast de begeleiding in tutorgroepjes worden studenten ook individueel begeleid.

Het onderzoek wordt uitgevoerd middels een kwalitatief veldonderzoek van 14 tot 16 weken (cursus *Masteronderzoek CA*). In het laatste onderdeel (cursus *Rapportage CA*) schrijven studenten de masterscriptie, waarbij ze geacht worden theorie, de eigen onderzoeksresultaten, de concrete leefwereld van de onderzoeksparticipanten en de etnografische verbeelding hiervan met elkaar te verbinden. Ook in deze fase worden studenten zowel individueel als in tutorgroepjes begeleid.

De masterstudenten met wie de commissie gesproken heeft zijn zeer enthousiast over het programma. Zij voelen zich uitgedaagd om op andere manieren te kijken naar thema's die ze eerder voor vanzelfsprekend aannamen.

Eindkwalificaties

De commissie is ook nagegaan of en op welke wijze de door de opleidingen geformuleerde eindkwalificaties vertaald worden in het curriculum. In de kritische reflecties wordt de relatie tussen de eindkwalificaties en de leerdoelen van de verschillende onderdelen van de programma's beschreven. Daarnaast heeft de commissie tijdens de visitatie inzicht gehad in de beschrijving, het studiemateriaal en de toetsen van verschillende cursussen. Zij stelt vast dat de inhoud en het niveau van de cursussen van beide opleidingen adequaat is en waarborgen dat de geformuleerde eindkwalificaties aan bod komen. Uit de heldere opbouw blijkt dat in beide programma's voldoende aandacht is voor de eindkwalificaties.

Oordeel van de commissie

Na bestudering van de bachelor- en masterprogramma's concludeert de commissie dat er sprake is van goed opgebouwde en samenhangende curricula, waarin meer dan voldoende aandacht is voor de wetenschappelijke vorming van studenten. De commissie vindt ook de thematische benadering van beide programma's goed uitgewerkt. Voor studenten die dat willen is het mogelijk het programma in te vullen met een regionale specialisatie. Dat is echter niet verplicht. De commissie is van mening dat ook de aandacht voor schrijfvaardigheden goed geborgd is in beide programma's. Dit werd bevestigd door de alumni en studenten met wie de commissie gesproken heeft. Het is de commissie opgevallen dat de bachelorcursus *Wetenschappelijk schrijven* niet verplicht is, maar wel door nagenoeg alle studenten wordt gevolgd. Om ervoor te zorgen dat alle studenten deze cursus ook daadwerkelijk volgen, raadt de commissie aan deze cursus verplicht te maken.

De commissie heeft waardering voor de nadrukkelijke aandacht voor methodologie in het bachelorprogramma. Zowel in het eerste als in het derde jaar van de bacheloropleiding wordt hieraan uitgebreid aandacht besteed, waarbij de nadruk ligt op kwalitatief onderzoek. Het bachelorproject speelt daarin een belangrijke rol. In het bachelorproject maken studenten kennis met veldonderzoek, doorlopen ze de hele empirische cyclus en leren ze zeer zelfstandig te werken. Studenten worden naar de mening van de commissie goed voorbereid op het veldonderzoek. Het is de commissie opgevallen dat de M&T-cursussen verzorgd worden door een centrale afdeling. De commissie wil daarbij het belang van de betrokkenheid van docenten Culturele Antropologie benadrukken en raadt de opleiding aan dit zorgvuldig te

bewaken. Ten aanzien van de keuzevakken vindt de commissie het belangrijk dat studenten de mogelijkheid hebben de keuzeruimte in te vullen met antropologische vakken.

Ook vindt de commissie het positief dat recentelijk is besloten onder de te bestuderen monografieën nog een klassieke monografie op te nemen in het programma. De commissie is, zoals gezegd, van mening dat daarmee een belangrijke bijdrage geleverd wordt aan de academische vorming van een cultureel antropoloog.

Ten aanzien van de masteropleiding merkt de commissie op dat in het programma meer aandacht kan zijn voor onderwerpen als verstedelijking en postkoloniale studies. Deze onderwerpen zijn nu niet expliciet zichtbaar in het programma en zijn naar de mening van de commissie zeer belangrijk in relatie tot het thema multiculturalisme.

2.1.2 Didactische uitgangspunten

De commissie is nagegaan vanuit welke didactische visie het onderwijs in de opleidingen verzorgd wordt en of de beschikbare voorzieningen hiervoor toereikend zijn.

De Universiteit Utrecht hanteert voor al haar opleidingen het Utrechtse onderwijsmodel, dat bestaat uit vier onderdelen: een helder onderscheid tussen de bachelor- en masterfase, flexibiliteit en keuzevrijheid, kleinschalig en activerend onderwijs en onderwijsvernieuwing. In aansluiting hierop hanteren beide opleidingen vier didactische kenmerken: academische vorming als leidraad, activerend onderwijs, integratie en ICT-praktiserend. In het kader van het kenmerk activerend onderwijs worden studenten gestimuleerd zelf actief met de stof aan de slag te gaan. Bij het uitvoeren van opdrachten formuleren studenten vragen, zoeken ze relevante informatie, lossen ze individueel of in een groepje problemen op en vindt een schriftelijke of mondelinge rapportage plaats. In de werkgroepbijeenkomst van de bachelorcursus *Culturen en samenleving: een inleiding in de culturele antropologie*, worden middels *close reading* twee etnografieën bestudeerd. Ter voorbereiding daarop maken studenten leesvragen. De cursus wordt afgerond met (onder andere) een academische samenvatting over een van de bestudeerde etnografieën.

De bacheloropleiding maakt gebruik van hoorcolleges, werkgroepen en practica als werkvorm. Alle cursussen in het eerste jaar kennen naast hoorcolleges werkgroepen. Ook bij het merendeel van de majorkeuzecursussen worden werkgroepen georganiseerd. De werkgroepen hebben een omvang van maximaal 25 studenten.

In het cursorische deel van de masteropleiding volgen de studenten hoorcolleges en werkgroepbijeenkomsten. In het onderzoeksdeel werken de studenten in tutorgroepjes en worden zij individueel begeleid. Masterstudenten hebben in het gesprek met de commissie aangegeven de verhouding tussen werkgroepen en hoorcolleges te waarderen. Tijdens de werkgroepen vindt verdieping van de aangeboden literatuur plaats en worden studenten goed begeleid door de docenten. De werkgroepen hebben een omvang van circa 20 studenten.

Contacturen

De kritische reflectie stelt dat het aantal contacturen gedurende de bacheloropleiding afneemt, passend bij de onderwijsvisie. De bachelorcursussen omvatten gemiddeld drie tot zeven contacturen per week. Cursussen op een inleidend niveau hebben meer contacturen dan cursussen op gevorderd en verdiepend niveau (respectievelijk 5-7 uur, 4-6 uur en 3-5 uur per week). De eerste drie cursussen van de masteropleiding kennen gemiddeld vier tot zes contacturen per week. Bij de cursus *Methodologie en onderzoekszoek* in het tweede blok worden studenten individueel begeleid in wekelijkse of tweewekelijkse bijeenkomsten.

De commissie is van mening dat de opleidingen sterke didactische uitgangspunten hanteren en dat deze zichtbaar vertaald zijn in het programma. Ook het aantal contacturen is volgens de commissie voldoende. De commissie vindt het belangrijk dat de omvang van de werkgroepen ook in de toekomst gehandhaafd blijft.

2.1.3 Internationalisering

De commissie is nagegaan in hoeverre er in de curricula aandacht is voor internationalisering. In de kritische reflectie wordt aangegeven dat internationalisering in het bachelorprogramma belangrijk gevonden wordt. Studenten volgen in het eerste jaar één verplicht vak in het Engels, in het tweede jaar worden twee majorkeuzecursussen in het Engels aangeboden. Het Engelstalig aanbod van de opleiding is ook toegankelijk voor buitenlandse studenten. In studiejaar 2010-2011 hebben 41 buitenlandse studenten deelgenomen aan deze cursussen. De indeling van het bachelorprogramma maakt het mogelijk voor studenten om in het tweede jaar een periode in het buitenland te studeren. Daarvan hebben in 2010-2011 vier studenten gebruik gemaakt. Daarnaast hebben in dat studiejaar 73 studenten in het derde jaar buitenlandervaring opgedaan in het bachelorproject. In de masteropleiding kunnen de studenten ook een internationaal veldonderzoek uitvoeren.

Uit de gesprekken met studenten blijkt dat bachelorstudenten regelmatig naar het buitenland gaan. Daarnaast vinden studenten dat een verblijf in het buitenland goed is in te plannen omdat het tweede jaar geen verplichte cursussen kent. De voorlichting over een verblijf in het buitenland start in de introductieweek.

Tijdens de visitatie heeft de commissie met het management gesproken over de taal waarin de masteropleiding wordt aangeboden (Nederlands). Omdat de opleiding gezien wordt als een doorstroommaster, is er bij de start voor gekozen om de opleiding in het Nederlands aan te bieden. De research master wordt wel in het Engels aangeboden en de opleiding vindt het positief dat de masteropleiding daarin onderscheidend is van voorliggende masteropleiding. Studenten lezen wel Engelstalige literatuur en hebben de mogelijkheid om hun opdrachten en scriptie in het Engels te schrijven.

De commissie vindt het positief dat de structuur van de bacheloropleiding het mogelijk maakt voor studenten om in het buitenland te studeren. De commissie realiseert zich echter dat studenten vanwege het (internationale) veldwerk in het derde jaar minder geneigd zijn om in het tweede jaar ook naar het buitenland te gaan. Desondanks raadt de commissie de opleiding aan dit te blijven stimuleren. De onderdompeling in een andere cultuur is naar de mening van de commissie een zeer essentiële ervaring voor een cultureel antropoloog. Daarnaast adviseert de commissie de masteropleiding in het Engels aan te bieden. Daarmee kan niet alleen de internationale aantrekkingskracht van de opleiding vergroot worden maar ook de aansluiting van Nederlandse studenten op de internationale academische wereld bevorderd worden.

2.1.4 Voorbereiding op de arbeidsmarkt

Bacheloropleiding

De kritische reflectie stelt dat de eindkwalificaties van de bacheloropleiding basisvormend zijn en dat studenten daarmee over voldoende kennis en academische vaardigheden beschikken om te kunnen instromen op de arbeidsmarkt. De uitstroom van bachelorafgestudeerden naar de arbeidsmarkt is echter gering. In de kritische reflectie wijt de opleiding dit aan het geringe aanbod van bachelorstudenten en de onbekendheid in het veld om afgestudeerde bachelorstudenten in dienst te nemen. De opleiding verwacht dat wanneer (nieuwe) banen voor afgestudeerde bachelorstudenten gecreëerd zullen worden, het duidelijk wordt welke professionele eisen het veld stelt. De kritische reflectie verwijst naar een curriculumevaluatie

van de bacheloropleiding in 2011. Daaruit blijkt dat van de 22 respondenten er slechts drie (13,6%) zijn gaan werken. De rest is doorgestroomd naar een masteropleiding (40,9%), voor een jaar gaan werken of naar het buitenland vertrokken (36,3%) of iets anders gaan doen (9,2%).

De kritische reflectie merkt op dat uit evaluaties blijkt dat bachelorstudenten vinden dat de relatie met de beroepspraktijk verbeterd kan worden. Om studenten hierin tegemoet te komen, biedt de opleiding sinds studiejaar 2009-2010 de mogelijkheid om in de profileringsruimte een beperkte stage te lopen (7,5 EC). Tijdens deze stage kunnen studenten kennismaken met de professionele praktijk en opgedane academische kennis en vaardigheden onder begeleiding in de praktijk te brengen. In de kritische reflectie wordt opgemerkt dat de belangstelling voor de stage toeneemt: in juli 2011 waren 15 studenten bezig met een stage of hadden deze afgerond. Studenten zijn zelf verantwoordelijk voor het vinden van een geschikte stageplek. De opleiding ziet toe op de inhoudelijke kwaliteit van de stageplek.

Daarnaast worden sinds 2011 ook andere activiteiten georganiseerd voor bachelor- en masterstudenten om de relatie met de beroepspraktijk te versterken. Dit betreft jaarlijkse netwerkborrels, een (landelijke) beroependag, alumnibijeenkomsten en een (facultaire) arbeidsmarktorientatieweek. Bij een aantal van deze activiteiten is ook de studievereniging Djembé betrokken.

Bachelorstudenten hebben in het gesprek met de commissie bevestigd dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor het vinden van een stageplek. Ook hebben ze aangegeven dat er door bachelorstudenten niet veel gebruik van wordt gemaakt. De landelijke beroependag en de arbeidsmarktorientatieweek bieden volgens hen ook zicht op de mogelijkheden op de arbeidsmarkt.

Masteropleiding

De masteropleiding heeft als doel studenten die kennis, vaardigheden en inzichten mee te geven waarmee ze op het gebied van onderzoek, beleid en advisering werk kunnen vinden bij overheden en non-gouvernementele organisaties in binnen- en buitenland. Afgestudeerden komen terecht in beleids-, management- en onderzoeksfuncties in zowel profit- als non-profitsectoren op het terrein van de multiculturele samenleving en integratievraagstukken en/of de problematiek rondom mobiliteit, migratie, en in- en uitsluitingprocessen.

Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie met management, staf, studenten en alumni gesproken over de aansluiting tussen opleiding en arbeidsmarkt. Hieruit kwam naar voren dat de relatie met de arbeidsmarkt een belangrijk onderwerp is voor studenten, zeker gezien de huidige conjunctuur.

Alumni hebben opgemerkt dat het, in relatie tot de latere beroepspraktijk, belangrijk is om al snel een beeld te hebben van de kant die men als cultureel antropoloog op wil. Daardoor kunnen studenten zich thematisch verdiepen, waarmee ze een sterker profiel hebben naar potentiële werkgevers. Het belang daarvan dient volgens de alumni blijvend benadrukt te worden door de opleiding.

In het gesprek met de tutores en de studieadviseurs is naar voren gebracht dat studenten met de studieadviseurs spreken over de relatie met de arbeidsmarkt. Een van de studieadviseurs is arbeidsmarktcoach van de opleiding geweest en heeft in die hoedanigheid veel ervaring in het begeleiden van studenten bij arbeidsmarktgerelateerde vraagstukken.

Ondanks de mogelijkheid die bestaat om in de keuzeruimte stage te lopen, vindt de commissie de aandacht voor de beroepspraktijk in het bachelorprogramma te beperkt. De

commissie raadt aan om hieraan meer aandacht te besteden door een cursus op het gebied van arbeidsmarktorientatie op te nemen in het programma (los van het facultaire aanbod op dit gebied). Daarmee krijgen alle studenten een duidelijk beeld van het werkveld waarvoor ze worden opgeleid en kunnen zij beter hun eigen traject definiëren.

2.1.5 Instroom, studeerbaarheid en rendementen

De kwantitatieve gegevens met betrekking tot instroom, studeerbaarheid en rendementen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Instroom

De commissie heeft gezien dat beide opleidingen een goede instroom hebben. In de bacheloropleiding worden studenten met een vwo-diploma toegelaten, waarbij alle profielen toegang geven. Hiernaast kunnen studenten met een hbo-propedeuse instromen en kunnen studenten met een andere vooropleiding een verzoek tot toelating doen bij de examencommissie. De opleiding kende in studiejaar 2009-2010 een instroom van 142 studenten. In studiejaar 2011-2012 is de instroom gedaald naar 79 studenten.

De masteropleiding kende in de periode 2005-2008 een instroom van gemiddeld 46 studenten per jaar. In de periode 2009-2011 is de instroom verhoogd naar gemiddeld 58 studenten per jaar. Studenten stromen in vanuit de bacheloropleiding of vanuit het premasterprogramma. Ruim de helft van de instromende studenten is afkomstig van het premasterprogramma of een andere universiteit. De kritische reflectie merkt op dat Utrechtse bachelorstudenten eerder voor een masteropleiding elders kiezen. Bachelorstudenten zien de eigen masteropleiding als 'meer van hetzelfde' en zijn niet bekend met de inhoud van eigen masteropleiding. Om deze indruk onder de eigen bachelorstudenten weg te nemen en de instroom te verhogen, is de opleiding voornemens de zichtbaarheid van de opleiding te vergroten en de interne voorlichting te verbeteren.

Studeerbaarheid

De commissie stelt op basis van de documentatie die zij heeft ingezien en haar gesprekken met studenten, docenten en alumni dat de studeerbaarheid van de opleiding voldoende is.

De kritische reflectie beschrijft verschillende maatregelen van het Utrechtse onderwijsmodel die bijdragen aan de studeerbaarheid van beide programma's. Ten eerste hebben alle cursussen een omvang van 7,5 EC en volgen studenten gedurende negen tot tien weken twee cursussen tegelijkertijd. Daarnaast worden cursussen op standaard dagdelen ingeroosterd en hebben de cursussen meerdere toetsmomenten. De bacheloropleiding kent ook een bindend studieadvies; de norm is in 2012 verhoogd naar 45 EC. Uit evaluaties blijkt dat bachelorstudenten gemiddeld 30 uur per week studeren (15 uur per vak).

Voor zowel de bachelor- als de masteropleiding geldt dat van studenten verwacht wordt dat zij aan de inspanningsverplichting van de cursussen voldoen. Dat betekent een aanwezigheidsplicht bij ten minste 80% van de bijeenkomsten en het tijdig inleveren van opdrachten en papers. Het niet voldoen aan deadlines leidt ertoe dat een student met een onvoldoende niet mag herkansen. De cursus moet dan een volgend jaar opnieuw worden gevolgd. Met deze maatregel wil de opleiding bereiken dat studenten minder vrijblijvend cursussen volgen. Voor studenten die daarvoor in aanmerking komen worden aanvullende toetsen in de avond geroosterd.

Rendementen

Uit de kritische reflectie blijkt dat het bachelorrendement na drie jaar redelijk wisselvallig is. Het rendement van de herinschrijvers na drie jaar is gemiddeld 36% voor de cohorten 2004-

2007). Na vier jaar ligt het rendement van de herinschrijvers een stuk hoger (gemiddeld 78% voor de cohorten 2004-2007). De rendementen van de herinschrijvers na drie jaar en vier jaar zijn hoger dan het landelijk gemiddelde.

Voor de masteropleiding geldt dat studenten alleen aan het onderzoeksdeel mogen beginnen als ze de cursussen van het cursorische deel hebben afgerond. De opleiding wijt de uitval van 15% in de afgelopen periode (2005-2010) aan deze eis. Omdat in die periode de uitval onder premasterstudenten hoger was (17%), heeft de opleiding recentelijk het premasterprogramma aangepast. In de periode 2005-2010 rondde gemiddeld 58% van de studenten de opleiding in één jaar af, na anderhalf jaar was dat 73% en na 2 jaar 82%. De rendementscijfers na één jaar zijn in de afgelopen periode gestegen van 40% in 2005 tot 69% in 2010. De kritische reflectie stelt dat dit het gevolg is van de aanscherping van de deadlines voor de masterscriptie (in 2007). In 2009 heeft de opleiding de eisen en deadlines van het masteronderzoek en de laatste rapportagefase aangescherpt. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt over de voortgangsbesprekingen en de inlevermomenten van de concept- en definitieve versie van de masterscriptie.

De commissie vindt de rendementen van de beide opleidingen voldoende. Deze liggen boven het landelijke gemiddelde (culturele antropologie). Daarnaast waardeert de commissie de inspanningen van de opleidingen om de rendementen te verhogen. De commissie deelt de mening van de opleiding dat de instroom van studenten uit de eigen bacheloropleiding in de masteropleiding verhoogd kan worden.

2.1.6 Onderwijspersoneel

Kwaliteit onderwijspersoneel

De kritische reflecties vermelden dat de beide opleidingen veel waarde hechten aan de interactie tussen onderwijs en onderzoek. Docenten worden ingezet bij cursussen die aansluiten bij hun inhoudelijke expertise. Daarmee willen de opleidingen de verbinding met het onderzoek waarborgen. Alle docenten van de vaste staf zijn gepromoveerd en hebben een gemengde functie waarin ze onderwijs en onderzoek combineren (verhouding 40:60). Hoogleraren, uhd's en ud's worden vooral ingezet als coördinator van cursussen en bij het verzorgen van hoorcolleges. Bij het begeleiden van werkgroepen en scripties worden vooral tijdelijke docenten ingezet (onder begeleiding van coördinator). In de masteropleiding worden tijdelijke docenten geworven onder alumni, waardoor de binding met en de kennis van de opleiding verzekerd is.

Alle hoogleraren, uhd's en ud's beschikken over de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO). Daarnaast beschikken alle hoogleraren, twee uhd's en één ud over de Seniorkwalificatie Onderwijs (SKO).

Tijdens de visitatie heeft de commissie met docenten gesproken over de inzet van tijdelijke docenten, bijvoorbeeld wanneer een vaste medewerker financiering voor een onderzoeksproject verkrijgt. Docenten hebben daarbij opgemerkt dat zij altijd betrokken zijn bij minimaal twee werkgroepbijeenkomsten. De overige werkgroepbijeenkomsten worden door tijdelijke docenten begeleid. Ook is aangegeven dat het niet mogelijk is voor hoogleraren om zich aan het onderwijs te onttrekken. Hoogleraren kunnen zich voor maximaal 20% uit het onderwijs uitkopen en blijven dus voor 40% betrokken. De commissie heeft tijdens de visitatie vernomen dat docenten regelmatig overleggen over de uitvoering en invulling van beide programma's. Per blok vindt er een stafvergadering plaats; daarnaast overleggen docenten regelmatig met elkaar op cursusniveau.

De studenten met wie de commissie gesproken heeft, waarderen de openheid en toegankelijkheid van hun docenten. Daarnaast zijn zij positief over de kleinschaligheid van de opleidingen.

Op basis van de kritische reflectie en de gesprekken tijdens het bezoek stelt de commissie vast dat er sprake is van bevlogen en bevoegd personeel met de juiste expertise en het juiste niveau. Dit wordt bevestigd door de resultaten van de docentbeoordelingen die de commissie heeft ingezien.

Kwantiteit onderwijspersoneel

Bij de afdeling culturele antropologie zijn 25 docenten betrokken met een totale omvang van 12 fte, waarvan 4,9 fte in tijdelijke dienst. De staf betrokken bij de bacheloropleiding heeft een omvang van 10 fte. Bij de masteropleiding is dat 1,6 fte. De commissie is van mening dat de staf-studentratio van de bacheloropleiding (1:40) aan de hoge kant is. De commissie vindt de staf-studentratio van de masteropleiding (1:33) acceptabel. De opleiding verklaart de inzet van relatief veel tijdelijke docenten doordat het begeleiden van scripties en grote aantal werkgroepen op niveau 1 en 2 veel tijd vraagt.

Tijdens de visitatie heeft de commissie met docenten gesproken over de werkdruk. Om docenten hierin tegemoet te komen is er elk jaar een onderwijsvrij blok. In die periode kunnen docenten zelf veldonderzoek uitvoeren, artikelen schrijven of andere projecten ondernemen. Ook worden er tijdelijke docenten ingezet bij het nakijken van tentamens en het begeleiden van werkgroepen. De opleidingen streven ernaar om tijdelijke docenten zo lang mogelijk in te zetten. Daarnaast is er faculteitsbreed een project opgestart waarbij onderzocht wordt hoe het onderwijs geïntensiveerd kan worden zonder dat dit meer tijd van docenten vergt.

De commissie vindt het positief dat er vanuit de opleidingen oog is voor de werkdruk van docenten. Daarnaast heeft zij geconstateerd dat de docenten ondanks de hoge werkdruk enthousiast en betrokken zijn en dat zij zich gehoord voelen. Ten aanzien van de hoge staf-studentratio in de bacheloropleiding raadt de commissie aan deze te verbeteren.

2.1.7 Voorzieningen en studieondersteuning

Op basis van de documentatie die zij heeft ontvangen en de gesprekken die zij heeft gevoerd met verschillende gremia, stelt de commissie vast dat er bij beide opleidingen sprake is van adequate voorzieningen en studieondersteuning.

In de bacheloropleiding wordt de studiebegeleiding verzorgd door tutores. Het tutoraat is in het eerste jaar het meest intensief. Tijdens de cursus *Culturen en samenleving*, in oktober van het eerste jaar, vindt de eerste tutorbijeenkomst plaats. Studenten wordt gevraagd een opdracht te maken die in november in groepjes van vier besproken wordt. Naar aanleiding daarvan kunnen studenten aangeven of zij behoefte hebben aan een individueel gesprek. Aan het einde van blok 1 en 2 overleggen tutores en werkgroepdocenten van de inleidende cursussen over de voortgang van de studenten en kunnen studenten uitgenodigd worden voor een gesprek. Ook wanneer studenten gedurende het eerste jaar een achterstand hebben van meer dan twee cursussen worden zij opgeroepen voor een gesprek. In februari en mei worden alle studenten uitgenodigd voor een studiekeuzegesprek. Onderwerp van gesprek is de invulling van de majorkeuzeruimte en de profileringscursussen in het tweede jaar. In het eerste jaar vinden zes gesprekken plaats met de studenten. Ook in het tweede jaar vindt met studenten met een achterstand een gesprek plaats.

Tijdens het veldonderzoek worden studenten begeleid op afstand, met uitzondering van de studenten die hun veldonderzoek in Guatemala uitvoeren. Voor deze studenten is er halverwege het veldwerk een terugkomweekend in de hoofdstad, waar zij ervaringen kunnen uitwisselen en eventuele knelpunten kunnen bespreken. Daarnaast is voor hen huisvesting geregeld en volgen zij een talencursus. Alle studenten schrijven tijdens het veldwerk enkele voortgangsrapportages. Daarin bespreken ze onder andere de uitgevoerde activiteiten, de onderzoeksresultaten en vervolplanning. De voortgangsrapportages wegen mee in het cijfer voor de cursus *Bachelorproject CA: dataverzameling en -verwerking*.

De commissie heeft tijdens de visitatie van studenten vernomen dat aan hen in het eerste jaar gevraagd wordt een studieplan te schrijven voor de invulling van de keuzeruimte in het tweede en derde jaar. Dit is bevestigd door de studieadviseurs en tutoeren met wie de commissie gesproken heeft. Studenten worden in de maand mei van het eerste jaar uitgenodigd voor een gesprek over de invulling van het tweede jaar. Daarbij wordt ook de relatie gelegd met de arbeidsmarkt.

In de masteropleiding is de mastercoördinator gedurende de gehele opleiding het aanspreekpunt voor inhoudelijke en organisatorische zaken. Daarnaast kunnen studenten in het eerste semester terecht bij de cursuscoördinatoren en de werkgroepdocenten. De mastercoördinator is, volgens de kritische reflectie, zichtbaar in het onderwijs en nodigt studenten uit om van gedachten te wisselen over het uit te voeren onderzoek. De mastercoördinator verwijst indien nodig studenten door naar collega's met de betreffende expertise. In het eerste blok worden twee voorlichtingsbijeenkomsten gehouden over mogelijke onderwerpen en locaties voor het onderzoek. Aan het eind van het eerste blok schrijven studenten een synopsis, waarin zij een onderzoeksidee formuleren en een voorkeur voor begeleiding aangeven. Op basis daarvan wordt een begeleider toegewezen, die de student bij het onderzoeksdeel begeleidt en toeziet op de studievoortgang.

De masterstudenten met wie de commissie gesproken heeft, hebben bevestigd dat het schrijven van een synopsis al vroeg in de opleiding plaatsvindt. Daarnaast worden studenten snel uitgenodigd om met de begeleider te praten over het onderwerp van hun onderzoek. Ondanks dat de tijd voor het schrijven van een synopsis vrij kort is, vinden de studenten het ook te doen. De studenten hebben tevens opgemerkt dat het mogelijk is om in de zomervakantie door te werken aan de scriptie. Ook zijn er in die periode docenten beschikbaar voor begeleiding (via mail en persoonlijk contact).

De commissie heeft, op basis van de gesprekken met de studieadviseurs en de studenten, een positieve indruk van de begeleiding die studenten krijgen en de controle die bestaat op de studievoortgang van studenten. De studenten met wie de commissie gesproken heeft, zijn over het algemeen tevreden over de begeleiding die zij van de tutoeren en de studieadviseur ontvangen. Ook wordt rekening gehouden met studenten die naast hun studie nog meer uitdaging zoeken. Voor excellente bachelorstudenten is er een universitair en een facultair honoursprogramma samengesteld. In het facultaire programma kunnen studenten kiezen voor een interdisciplinair of disciplinair programma. De commissie is van mening dat de deelname van antropologiestudenten aan de honoursprogramma's vergroot kan worden.

2.1.8 Kwaliteitszorg

De commissie is nagegaan in hoeverre studenten en docenten betrokken en gehoord worden bij het evalueren en verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. De opleidingen sluiten aan bij het universitaire en facultaire systeem van kwaliteitszorg, waarbij alle cursussen na afloop schriftelijk geëvalueerd worden. Daarnaast schrijft de coördinator een zelfevaluatie van het betreffende vak. Zowel de evaluatieresultaten als de zelfevaluatie worden aan de opleidings-

(advies)commissie en de directeur voorgelegd. De opleidingen maken daarbij gebruik van kwantitatieve streefdoelen, bijvoorbeeld een kwaliteitsoordeel van minimaal een 7 voor de docentbeoordeling (schaal 1-10). Aan het einde van elk blok organiseren de studentleden van de opleidingsadviescommissie panelgesprekken om het onderwijs van het hele blok nog eens te evalueren. De opleidings(advies)commissie adviseert over mogelijke verbeterpunten voor het volgende studiejaar. De evaluatieresultaten zijn voor studenten inzichtelijk via de digitale leeromgeving. Daarnaast geeft de coördinator bij de start van een cursus aan welke veranderingen er hebben plaatsgevonden ten opzichte van het voorgaande jaar. Zo wil de opleiding studenten laten weten wat er met de evaluatieresultaten gebeurt. Indien nodig bespreekt de directeur de evaluatieresultaten met de betreffende coördinator.

De commissie heeft tijdens de visitatie met vertegenwoordigers van de opleidingscommissie en de klankbordgroep (van de masteropleiding) gesproken. Op basis van die gesprekken en de bestudeerde informatie, concludeert zij dat de opleidingscommissie zeer actief en betrokken is. De opleidingscommissie bespreekt de evaluaties en besteedt aandacht aan onderwerpen als begeleiding, schrijfvaardigheidsonderwijs, lezen van monografieën in de opleiding en de relatie met de arbeidsmarkt. Ook reikt de opleidingsadviescommissie jaarlijks een eigen prijs uit voor de beste docent.

Verbeteringen naar aanleiding vorige onderwijsvisitatie

De kritische reflectie beschrijft welke wijzigingen hebben plaatsgevonden naar aanleiding van de vorige visitatie. De commissie stelt vast dat een groot aantal van de aanbevelingen is opgevolgd. Zo is de staf uitgebreid met een nieuwe hoogleraar en heeft de opleiding voor tijdelijk personeel meerjarige aanstellingen gerealiseerd. Daarmee worden de continuïteit en de kwaliteit van de opleiding geborgd. Ook heeft de commissie gezien dat het tutoraat van de opleiding verbeterd is en dat er een handleiding ontwikkeld is voor het bachelorproject.

De commissie stelt vast dat de opleidingen meer dan voldoende zicht hebben op en controle hebben over de kwaliteit van het onderwijs. Zowel docenten als studenten zijn actief betrokken en worden gehoord als het gaat om kwaliteitszorg. De opleidingsadviescommissie en de klankbordgroep zijn zeer betrokken bij de kwaliteit van het onderwijs en oefenen actief invloed uit om de kwaliteit te optimaliseren.

2.2 Overwegingen

De commissie concludeert dat het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen van beide opleidingen het voor instromende studenten mogelijk maken om de eindkwalificaties te realiseren.

De commissie waardeert de nadrukkelijke aandacht in beide programma's voor wetenschappelijke vorming en academische vaardigheden. In beide opleidingen speelt daarbij het afrondende bachelor- of masterproject een belangrijke rol. Tijdens het veldonderzoek van beide opleidingen doorlopen studenten de gehele empirische cyclus en wordt een groot beroep gedaan op hun zelfstandigheid. De commissie vindt het positief dat het uitvoeren van veldonderzoek in de bachelor- en masteropleiding een belangrijke plaats inneemt.

De commissie waardeert de goede opbouw en structuur van het bachelorprogramma en de keuzeruimte daarbinnen. Studenten kunnen zich in de majorkeuzeruimte specialiseren en daarbij een thematische of een regionale invalshoek kiezen. Ook vindt de commissie het goed dat studenten in de bacheloropleiding monografieën lezen. De commissie is van mening dat, ondanks de mogelijkheid tot het lopen van een stage, de aandacht voor de beroepspraktijk in de bacheloropleiding te beperkt is. Ze adviseert in de bacheloropleiding een cursus op te nemen gericht op de oriëntatie op de arbeidsmarkt.

Ook de masteropleiding kent volgens de commissie een logische opbouw, waarbij een adequate balans is gevonden tussen cursorisch onderwijs en het afsluitende onderzoek. De commissie merkt op dat in het programma weinig aandacht is voor multiculturalisme in relatie tot onderwerpen als verstedelijking en postkoloniale studies. Ze raadt de opleiding aan daaraan meer aandacht te besteden.

De structuur van de bacheloropleiding maakt het mogelijk voor studenten om in het buitenland te studeren. De commissie adviseert studenten te blijven stimuleren deze stap ook daadwerkelijk te zetten. Ten aanzien van de masteropleiding adviseert de commissie deze in het Engels aan te bieden. Dat is naar de mening van de commissie niet alleen zeer belangrijk voor de academische vorming van studenten maar ook voor de aantrekkelijkheid van de opleiding voor internationale studenten.

De opleidingen hanteren een duidelijk didactisch concept, dat gekenmerkt wordt door interactief onderwijs en een toenemende mate van zelfstandigheid. De commissie vindt het wenselijk dat de omvang van de werkgroepen (25 studenten in de bacheloropleiding en 20 studenten in de masteropleiding) in de toekomst gegarandeerd blijft.

Beide opleidingen hebben een studeerbaar programma. Ook vindt de commissie de rendementen van de beide opleidingen voldoende. Deze liggen boven het landelijke gemiddelde. De commissie deelt de opvatting van de opleiding dat de eigen instroom in de masteropleiding verbeterd kan worden.

De commissie concludeert dat er sprake is van een goede staf bestaande uit voldoende gekwalificeerde en gemotiveerde docenten. De commissie is van mening dat de staf-studentratio van de bacheloropleiding verbeterd kan worden. Er is vanuit de faculteit voldoende aandacht voor de werkdruk en professionalisering van docenten. De commissie waardeert de inspanningen van de opleidingen om tijdelijke docenten langer aan zich te binden. Dat komt de continuïteit van de opleidingen ten goede.

De commissie constateert dat er vanuit de opleidingen veel oog is voor de kwaliteit van de onderwijsleeromgeving, waarbij docenten en studenten actief betrokken zijn. Daarnaast worden studenten met name in de bacheloropleiding goed begeleid. De commissie is vooral positief over de intensieve begeleiding van studenten in het eerste bachelorjaar en het studieplan dat zij opstellen voor de invulling van de keuzeruimte in het tweede en derde jaar. De commissie stelt vast dat in beide opleidingen de studievoortgang van studenten adequaat wordt gecontroleerd en dat er indien nodig maatregelen worden getroffen om deze te bevorderen.

2.3 Conclusie

Bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **goed**.

Masteropleiding Culturele Antropologie: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

3.1 Bevindingen

Dit hoofdstuk valt uiteen in twee delen. Eerst worden de bevindingen van de commissie over het systeem van toetsing weergegeven (3.1.1) en vervolgens wordt de vraag beantwoord of studenten de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen realiseren (3.1.2).

3.1.1 Het systeem van toetsing en beoordeling

De commissie is nagegaan of de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. Zij heeft gekeken naar het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing, de toetsvormen en het functioneren van de examencommissie. De commissie constateert dat er sprake is van een functioneel systeem van toetsing; de opleidingen gebruiken gevarieerde toetsvormen en studenten zijn daar tevreden over. Bij de beoordeling van zowel de bachelorscriptie als de masterscriptie worden twee beoordelaars ingezet en wordt een beoordelingsformulier gebruikt. De commissie vindt dat de facultaire examencommissie en toetscommissie te ver van de opleidingen af staan. Ook meent de commissie dat de examencommissie actiever bij de kwaliteit van toetsing betrokken kan zijn door periodiek toetsen, papers en scripties van de opleidingen te beoordelen en controleren.

Toetsbeleid

De commissie heeft het toetsbeleid bestudeerd en is van mening dat het op adequate wijze ingaat op alle aspecten van toetsing. De kritische reflecties stellen dat alle cursussen door het managementteam, de opleidingsadviescommissie (klankbordgroep) en de examencommissie beoordeeld zijn op afstemming tussen leerdoelen, inhoud en toetsvormen. Zodra een cursus wordt vernieuwd en de toetsvorm wordt aangepast, wordt beoordeeld of deze nieuwe wijze van toetsen overeenstemt met de cursusdoelstellingen. Ook student- en docentevaluaties en panelgesprekken kunnen aanleiding zijn om de toetsing aan te passen. De informatie over kengetallen van de toetsing en de beoordeling van de toetsing door studenten is opgenomen in de evaluatiecyclus. Daarnaast geven cursuscoördinatoren een toelichting op de ervaringen van studenten met de toetsvormen. Docenten komen per blok bijeen voor overleg over toetsing, beoordeling en onderlinge afstemming over de beoordelingscriteria.

Ten aanzien van de bacheloropleiding merkt de kritische reflectie op dat uit evaluatieresultaten blijkt dat de beoordelingscriteria niet altijd duidelijk zijn. Bij cursussen met meerdere docenten zijn er soms verschillen in beoordelingscriteria. Indien nodig vindt er over dit onderwerp overleg plaats tussen de bachelordirecteur, de coördinator van de cursus en studenten. De kritische reflectie merkt tevens op dat de toetsen van het eerste bachelorjaar te makkelijk waren. In reactie daarop heeft de opleiding het eerstejaarsprogramma doorgelicht en de inleidende cursussen en de cursussen op het gebied van methoden en technieken verzwaard.

Examencommissie

De faculteit kent drie facultaire examencommissies: één voor de bacheloropleidingen, één voor de academische masterprogramma's en één voor de research masters. Daarnaast is er een facultaire toetscommissie ingericht, bestaande uit de voorzitters van de drie examencommissies, een toetsdeskundige en een expert uit de afdeling M&T. De toetscommissie

brenkt jaarlijks verslag uit aan de examencommissies over de uitvoering van haar taken. De toetscommissie houdt zich onder andere bezig met voorschriften voor het construeren van toetsen (toetsmatrices en bepalen van de cesuur), controle van de toetskwaliteit op basis van psychometrische gegevens en het formuleren van richtlijnen voor het beoordelen van open vragen, papers en andere werkstukken en scripties zodat een objectieve beoordeling, ook bij meer dan één beoordelaar, gegarandeerd is. Daarnaast ziet de toetscommissie toe op de uitvoering van de richtlijnen en de kwaliteit van de toetsing. De toetscommissie verzamelt relevante kengetallen en vraagt steekproefsgewijs voorbeelden van toetsen, papers, werkstukken, scripties en stageverslagen op. Deze worden opnieuw beoordeeld door een groep deskundige docenten. Tot slot biedt de toetscommissie bijscholing voor docenten en leden van de examencommissie.

Tijdens de visitatie heeft de commissie met vertegenwoordigers van de facultaire examencommissies en de centrale toetscommissie gesproken over hun rol bij het implementeren van het toetsbeleid en het bewaken van de kwaliteit van toetsing. Het is de commissie daarbij duidelijk geworden dat de examencommissie slechts beperkt op de hoogte is van de wijze van toetsing binnen de opleidingen Culturele Antropologie. De examencommissie heeft de afgelopen periode vooral op facultair niveau gewerkt aan de kwaliteitsborging van de toetsing. Zo zijn er bijvoorbeeld algemene richtlijnen voor het beoordelen van bachelorscripties geformuleerd. Daarnaast controleert de toetscommissie de kwaliteit van de opleidingsspecifieke toetsplannen en de bijbehorende toetsen (op het gebruik van antwoordmodellen, de inzet van een tweede beoordelaar bij open vragen, en dergelijke). De toetscommissie richt zich op dit moment op de bacheloropleiding Psychologie, de opleidingen Culturele Antropologie zijn nog niet aan de beurt. De toets- en examencommissie controleren (nog) niet steekproefsgewijs de kwaliteit van scripties. In de facultaire examencommissie hebben twee vertegenwoordigers van Culturele Antropologie zitting. Zij houden zich onder andere bezig met het toekennen van vrijstellingen en het waarderen van in het buitenland gevolgde cursussen.

De commissie heeft ook met de examencommissie gesproken over het schrijfniveau van de scripties. De commissie is van mening dat teveel scripties taal- en vormfouten bevatten. In het gesprek met de examencommissie is duidelijk geworden dat taal wel een onderdeel is van de beoordelingscriteria maar dat er binnen de faculteit geen uniform beleid is op dit punt. De examencommissie is zich er van bewust dat taalvaardigheid een punt van aandacht is voor sommige studenten. Middels taaltoetsen wordt geprobeerd dit te signaleren en studenten aan te moedigen hun vaardigheid te verbeteren.

De commissie stelt vast dat er voldoende aandacht is voor het systeem van toetsing van de opleidingen. Het is de commissie daarbij opgevallen dat de examencommissie op afstand staat van de opleidingen. De commissie raadt de examencommissie aan per opleiding periodiek een steekproef van toetsen, papers en scripties te beoordelen. Daarmee kan de examencommissie haar betrokkenheid bij het bewaken van de kwaliteit van de toetsing vergroten.

Proces rondom toetsing

De kritische reflecties beschrijven de belangrijkste elementen van de procedure rondom toetsen. Het onderwijsjaar is verdeeld in vier blokken, met aan het einde van elk blok een toetsweek. Studenten worden via de digitale leeromgeving en de cursushandleiding geïnformeerd over de toetsvormen, -data en -criteria. De uitslag wordt binnen tien werkdagen bekend gemaakt. Studenten kunnen opdrachten en tentamens inzien en bespreken met de cursuscoördinator. Studenten met een onvoldoende kunnen aan een aanvullende toets deelnemen, mits zij aan alle inspanningsverplichtingen tijdens de cursus hebben voldaan. Studenten die het onderdeel niet halen, kunnen de cursus in een volgend studiejaar opnieuw

volgen. De aanvullende toets wordt binnen zes weken na afloop van de cursus afgenomen. Alle opdrachten en papers dienen tijdens de duur van de cursus te worden voltooid. Studenten krijgen hierop tijdig feedback zodat, indien nodig, nog tijdens de cursus eventuele hiaten of een onvoldoende prestatie gecorrigeerd kunnen worden.

Toetsvormen

In de bacheloropleiding worden verschillende toetsvormen gebruikt: tentamens, deeltentamens, take-home tentamens, opdrachten en mondelinge presentaties. Voorbeelden van opdrachten zijn het schrijven van een paper, het maken van een geannoteerde bibliografie of het schrijven van een academische samenvatting. Nagenoeg alle vakken worden met meerdere toetsvormen afgerond. De meeste toetsen worden individueel gemaakt. Bij een aantal werkgroepen maken studenten een opdracht of een presentatie in groepjes.

Ook in de masteropleiding worden cursussen afgerond met meerdere toetsvormen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van vormen als tentamens, take-home tentamens, review papers, position papers, presentaties en boekreviews.

Tijdens het bezoek heeft de commissie gekeken naar verschillende toetsen van beide opleidingen. Zij constateert dat de toetsen er over het algemeen adequaat uitzien wat betreft niveau en inhoud. Daarnaast is zij van mening dat het geheel aan toetsen van beide opleidingen voldoende gevarieerd, doordacht en afgestemd is.

Tijdens de visitatie gaven zowel bachelor- als masterstudenten aan dat zij tevreden zijn over de afwisselende toetsvormen en de wijze waarop door de opleiding met toetsing wordt omgegaan. De studenten hebben bevestigd dat de cursussen meerdere toetsvormen kennen en dat elke cursus wel een schrijfofdracht kent. Ook zijn ze tevreden over de feedback die ze krijgen, van hun docenten en van de medestudenten in de tutorgroepjes.

Scriptieprocedure

De bacheloropleiding wordt afgerond met het (individuele) bachelorproject. Studenten doorlopen in het bachelorproject de volledige empirische cyclus. Ze worden daarop voorbereid in de cursussen *Bachelorproject CA: het opzetten van een kwalitatief onderzoek* en *Bachelorproject CA: dataverzameling en -verwerking* (zie ook paragraaf 2.1.1.1). Deze onderdelen worden apart beoordeeld. De opleiding heeft de onderdelen van het bachelorproject uitgewerkt in een handleiding. Daarmee worden studenten geïnformeerd over de inhoudelijke eisen en de beoordelingscriteria. De opleiding is voornemens om in studiejaar 2012-2013 het bachelorproject in tweetallen te laten uitvoeren, vergelijkbaar met de andere opleidingen binnen de faculteit. De opleiding wil hiermee knelpunten in de bemensing van het bachelorproject wegnemen. Het doel van het bachelorproject blijft onveranderd: het doorlopen van hele empirische cyclus. De bachelorscriptie wordt beoordeeld door de begeleider, met gebruikmaking van een beoordelingsformulier. De docenten betrokken bij bachelorproject overleggen regelmatig over het project en de toetsing en beoordeling ervan.

Tijdens de visitatie bleek dat studenten niet onverdeeld positief zijn over het schrijven van een bachelorscriptie in tweetallen. Desondanks vinden ze dat ze voldoende betrokken zijn bij de besluitvorming hierover. Daarnaast vinden ze het belangrijk dat het bachelorproject behouden blijft. De studenten hebben opgemerkt dat de bachelorscriptie in de nieuwe vorm op onderdelen individueel beoordeeld zal worden. Studenten bereiden samen het onderzoek voor en voeren het veldwerk individueel uit. Het is bijvoorbeeld mogelijk op dezelfde locatie onderzoek te doen naar verschillende aspecten of om vergelijkend onderzoek te doen op verschillende locaties. De commissie heeft hierover ook met het management gesproken. In dit gesprek is aangegeven dat het uitvoeren van de bachelorscriptie in tweetallen past binnen

het facultaire beleid op dit gebied. De bacheloropleiding Culturele Antropologie is de laatste opleiding van de faculteit die dit invoert. Het management heeft ook bevestigd dat de werkdruk die het begeleiden en beoordelen van de bachelorscriptie met zich meebrengt, de belangrijkste aanleiding is voor de verandering.

De commissie deelt de mening van de studenten en vindt het spijtig dat de bachelorscriptie voortaan in tweetallen geschreven zal worden. De commissie is hier geen voorstander van. De commissie realiseert zich echter ook dat er vanuit financieel oogpunt keuzes moeten worden gemaakt. De commissie vindt het zeer belangrijk dat de individuele component in de (nieuwe opzet van de) bachelorscriptie in de toekomst gewaarborgd blijft.

De masteropleiding wordt afgerond met het masteronderzoek en de masterscriptie. De scriptie wordt beoordeeld door de begeleider en een tweede (onafhankelijke) beoordelaar. Daarbij wordt een checklist met vastgestelde beoordelingscriteria gebruikt. Met ingang van het studiejaar 2011-2012 heeft de opleiding het beoordelingsproces verder geformaliseerd en geobjectiveerd door een standaard beoordelingsformulier in te voeren (gebaseerd op de hierboven genoemde checklist).

Op basis van de bestudeerde materialen en de gevoerde gesprekken stelt de commissie vast dat beide opleidingen een adequaat scriptieproces kennen. Daarnaast maken beide opleidingen gebruik van een beoordelingsformulier.

3.1.2 Gerealiseerde eindkwalificaties

Om een oordeel te vormen over het eindniveau van de studenten, heeft de commissie van beide opleidingen vijftien scripties opgevraagd (zie Bijlage 7). Bij het selecteren van de scripties is rekening gehouden met de spreiding van cijfers (lage, gemiddelde en hoge cijfers) en begeleiders.

De commissie heeft voorafgaand aan de visitatie haar bevindingen ten aanzien van de scripties besproken. De commissie concludeert dat de bachelorscripties qua inhoud en niveau voldoen aan de eisen die gesteld mogen worden aan een bachelorscriptie op academisch niveau. Zij is het in grote lijnen eens met het door de begeleiders toegekende cijfer. De scripties met een hoge beoordeling worden gekenmerkt door goed gebruik van literatuur en adequate bronnenvermelding, goed uitgevoerd veldonderzoek en een evenwichtig betoog. De commissie heeft vastgesteld dat de scripties beoordeeld met een laag cijfer voldoende zijn, maar niet altijd een heldere probleemstelling hebben, gebruik maken van basale en soms verouderde literatuur en een weinig kritische analyse laten zien.

De commissie kan zich ook vinden in de cijfers die door de begeleiders zijn toegekend aan de masterscripties. Bij de scripties met een hoge beoordeling was sprake van een heldere probleemstelling, zeer goed gebruik van de meest actuele/relevante antropologische en andere relevante literatuur (bijvoorbeeld etnografieën), degelijk uitgevoerd veldonderzoek met een goede analyse en logische conclusies. Bij de scripties met een laag cijfer was de gebruikte literatuur niet altijd relevant en bleven het veldonderzoek en de conclusies wat oppervlakkig.

In meer algemene zin is het de commissie opgevallen dat nogal wat scripties taal- en vormfouten bevatten. De commissie heeft hierover gesproken met het management en de examencommissie. Daarbij is duidelijk geworden dat er geen (facultair) beleid is op dit punt. In de cursus *Wetenschappelijk schrijven* is geen aandacht voor taal, de nadruk ligt op wetenschappelijk schrijven (bijvoorbeeld brongebruik, structuur). Studenten wordt indien nodig aangeraden een tweede lezer naar de eigen scriptie te laten kijken. Daarnaast geldt voor

masterscripties in het Engels dat deze altijd door een *native speaker* moeten worden beoordeeld.

De positie van afgestudeerden

De commissie stelt dat niet alleen het scriptieresultaat, maar ook de positie van afgestudeerden op de arbeidsmarkt inzicht geeft in de vraag of studenten de eindkwalificaties realiseren. Hoewel in theorie zowel de bachelor- als de masteropleiding toegang geven tot de arbeidsmarkt en er dus sprake is van zowel bachelor- als masteralumni, blijkt het om verschillende redenen lastig om een uitspraak te doen over de eerstgenoemde categorie. Verreweg het grootste deel van de bachelor afgestudeerden kiest voor een vervolgopleiding op masterniveau en stroomt pas na voltooiing daarvan de arbeidsmarkt op. In de kritische reflectie wordt opgemerkt dat de opleiding niet structureel bijhoudt waar de afgestudeerden terecht komen. Door de informele contacten is daarvan echter wel een beeld. De alumni komen volgens de opleiding vooral terecht in beleids-, management- en onderzoeksfuncties in zowel profit- als non-profitsectoren op het terrein van de multiculturele samenleving en integratievraagstukken en/of de problematiek rondom mobiliteit, migratie, in- en uitsluitingprocessen. Afgestudeerden werken bij grote gemeenten (adviseurs en beleidsmedewerkers op gebied van inburgering, communicatie en grote stedenproblematiek); binnen de journalistiek (voorlichter persbureau, freelance verslaggeving); NGO's (beleidsmedewerkers, coördinatoren, adviseurs en onderzoekers); politieke partijen en stichtingen (beleidsmedewerkers en trainers); advies en management; cultureel maatschappelijk werk; consultancy en zelfstandig ondernemerschap; onderwijs en academisch onderzoek (PhD-trajecten).

Tijdens het visitatiebezoek vernam de commissie dat alumni samen met docenten het initiatief hebben genomen om een alumnivereniging op te richten. Er is een LinkedIn-groep opgericht en een Facebookpagina aangemaakt. Daarnaast heeft inmiddels een activiteit voor alumni plaatsgevonden. De alumni met wie de commissie gesproken heeft, zijn zeer positief over de opleiding. Zij vinden vooral dat het zelfstandig uitvoeren van veldonderzoek, in beide opleidingen, vormend is geweest. De commissie vindt het positief dat recentelijk een alumnivereniging is opgericht. Ze adviseert de opleidingen de alumnivereniging actief te betrekken bij het bewaken van de kwaliteit van het onderwijs. Daarnaast raadt zij de opleiding aan bij te houden waar alumni na de opleiding terecht komen.

3.2 Overwegingen

De commissie concludeert dat de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing en kunnen aantonen dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd. Het universiteitsbrede toetsbeleid wordt op dit moment vertaald binnen de opleidingen. De commissie is van mening dat de betrokkenheid van de examencommissie bij het bewaken van de kwaliteit van de toetsen vergroot kan worden. Het geheel aan toetsen is volgens de commissie voldoende gevarieerd en sluit aan op de inhoud van de opleidingen en het niveau van de studenten; gedurende de opleiding wordt steeds meer zelfstandigheid van studenten verwacht. Nagenoeg ieder vak wordt met twee verschillende toetsvormen afgesloten. Bij het beoordelen van scripties wordt gebruik gemaakt van standaard beoordelingsformulieren en wordt een tweede beoordelaar ingezet.

Ten aanzien van de bachelorscriptie merkt de commissie op dat zij geen voorstander is van het schrijven van bachelorscriptie in tweetallen. De commissie ziet de bachelorscriptie als een individuele proeve van bekwaamheid, waarmee studenten kunnen laten zien dat ze de eindkwalificaties beheersen. De commissie raadt de opleiding aan de individuele component van de nieuwe opzet van de bachelorscriptie ook in de toekomst te blijven behouden.

Om het eindniveau van de studenten te bepalen heeft de commissie scripties ingezien van de beide opleidingen. Op basis van deze scripties, de informatie die zij heeft ingezien tijdens de visitatie en de informatie die zij heeft ontvangen over de uitstroom van de opleidingen stelt zij vast dat studenten van beide opleidingen de beoogde eindkwalificaties realiseren.

Aangaande alumni ondersteunt de commissie het (late) voornemen van de opleiding een alumnivereniging in te richten. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding daarbij structureel in beeld brengt waar haar alumni terecht komen.

3.3 Conclusie

Bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Masteropleiding Culturele Antropologie: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Algemeen eindoordeel

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie* als **voldoende**.

De commissie beoordeelt de *masteropleiding Culturele Antropologie* als **voldoende**.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

Prof. dr. A.F. (André) Droogers is emeritus hoogleraar Culturele Antropologie, in het bijzonder religieuze en symbolische antropologie, aan de Vrije Universiteit (VU), Amsterdam. Hij studeerde sociale geografie en culturele antropologie in Utrecht. Hij begon zijn loopbaan als leraar aardrijkskunde. Droogers is werkzaam geweest aan faculteiten in Kongo, Brazilië en Nederland, steeds onderwijs, onderzoek en beheerstaken combinerend. Ook was hij een aantal jaren werkzaam aan het Instituut voor Godsdienstwetenschap van de VU, een onderzoeksinstituut waar religie interdisciplinair bestudeerd werd. In 1974 promoveerde hij aan de VU cum laude op een proefschrift over jongensinitiatie bij de Wagenia, een vissersstam in de omgeving van Kisangani (Kongo). Bij de antropologieopleiding van de VU is hij jarenlang voorzitter van de opleidingscommissie geweest. Hij heeft functies bekleed in de ondernemingsraad van de VU en in het bestuur van de Faculteit Sociale Wetenschappen, waar hij de portefeuille onderwijs onder zijn hoede had. Hij was de eerste VU-medewerker die tot docent van het jaar werd gekozen. Droogers is enkele jaren voorzitter geweest van de Antropologische Beroepsvereniging. Hij was medeoprichter van het Hollenweger Center van de VU en van GloPent, European Research Network on Global Pentecostalism, waar hij een aantal jaren de rol van voorzitter vervulde. Zowel het Hollenweger Center als GloPent is gericht op onderzoek van het Pinksterkerken. Droogers heeft ruim 150 publicaties op zijn naam staan. Behalve op Pentecostalisme hebben die betrekking op religietheorie, methodologie, overgangsrituelen, syncretisme en spel. In 2012 verscheen bij De Gruyter (Berlijn) *Play and Power in Religion: Collected Essays*.

Prof. dr. H. (Rik) Pinxten is hoogleraar in de antropologie en de studie van religies aan de Universiteit Gent. Hij deed onderzoek naar denken en religie bij andere culturen (Navajo Indianen in de USA, migranten in Europa) en naar de filosofische gronden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek. Pinxten publiceerde tientallen artikelen in het Nederlands, het Engels, het Frans en het Spaans en een twintigtal boeken. De bekendste zijn *Anthropology of Space* (UPP, USA, 1983), *Culture and Politics* (Berghahn, Oxford, 2004), *The Creation of God* (P.Lang, Frankfurt, 2010), *Culturen sterven langzaam* (Houtekiet, Antwerpen, 1993), *De Strepen van de Zebra* (Houtekiet, Antwerpen, 2007), *Mensen* (Lannoo, Tielt, 2009) en *Het Plezier van het Zoeken* (Houtekiet, Antwerpen, 2011). Pinxten was tussen 2003 en 2010 voorzitter van de Humanistische Vrijzinnige Vereniging van Vlaanderen, de Vlaamse afdeling van Het Humanistisch Verbond (België). Hij is thans voorzitter van het Centrum voor Interculturele Communicatie en Interactie (CICI) van de universiteit van Gent. Samen met Gerard Mortier was hij pleitbezorger voor de oprichting van een progressief MuziekForum 'De Krook' in Gent. In 2004 kreeg hij de Arkprijs van het Vrije Woord voor zijn boek *De Artistieke Samenleving*.

Dr. A (Alexandra) Pillen studeerde af als arts aan de Universiteit Leuven (1994) en promoveerde later in de medische antropologie aan het University College London (UCL, 1995-2000). Sinds 2001 is ze universitair docent Medische Antropologie aan UCL. Haar expertise ligt op het terrein van cross-culturele gezondheidszorg en de antropologie van door oorlog verscheurde of post-conflict samenlevingen. Pillen is auteur van *Masking Terror. How Women Contain Violence in Southern Sri Lanka* (Pennsylvania University Press, Ethnography of Political Violence Series, 2003). In deze monografie geeft ze een gedetailleerde socio-linguïstische analyse van huiselijk en politiek geweld tegen vrouwen in een plattelands-sloppenwijk in Zuid-Sri Lanka. Pillens interesse in de antropologie van door oorlog verscheurde samenlevingen komt bovendien tot uitdrukking in haar rol als adviserend panellid (sinds 2005) van de Harry Frank Guggenheim Foundation for the Study of Human Violence, Dominance and Aggression in New York. Recent onderzoek richt zich op de toegang van Koerdische vrouwen tot gezondheidszorg in Haringey, VK.

Ir. A. (Adrie) Papma studeerde sociologie aan de Universiteit Wageningen en werkte nadien bij de Universiteit Leiden, SNV, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Hivos. Sinds begin jaren negentig werkt ze bij Oxfam Novib. In 2002 werd Adrie Papma directeur Alliance Building and Corporate Department. Ze was als zodanig medeverantwoordelijk voor diverse internationale campagnes, zoals de campagne 'Make Trade Fair'. In 2006 werd ze herbenoemd tot zakelijk directeur van Oxfam Novib Nederland. In deze functie is Papma verantwoordelijk voor de interne bedrijfsvoering van Oxfam Novib, voor het onderhouden van relaties met de private sector (agri-food business, financiële sector) (overgedragen) en institutionele fondsenwerving. Zij is lid van het Global Team en voorzitter van de Operations Group van Oxfam International. Daarnaast bekleedt Adrie Papma verschillende bestuursfuncties, onder andere bij INTRAC, World Social Forum, Partos, EVS, IDH, AIV / COS en Agriprofocus.

R. (Reinout) Meijnen MA heeft in 2011 de master Cultural Anthropology and Development Sociology aan de Universiteit Leiden afgerond. Zijn afstudeeronderwerp betrof carrièreperspectieven en interactie met ontwikkelingsorganisaties van jonge vuilniswerkers in Egypte. Tijdens zijn studietijd was hij actief in verschillende studentenorganisaties, waaronder als voorzitter van studievereniging Itiwana, etnologisch debatdispuut WDO en de Landelijke Samenwerking Studenten Antropologie (LaSSA). Vanuit deze laatste rol raakte hij betrokken bij de Antropologen Beroepsvereniging, waar hij als bestuurslid de vernieuwing van de website en het bijeenbrengen van een webredactie organiseerde. Reinout werkte in 2010 en 2011 als redactieassistent bij The Broker, een online tijdschrift over ontwikkelings- en globaliseringsvraagstukken. In 2011 en 2012 werkte hij als fondsenwerver voor Hoqook, een lokale mediaorganisatie in Egypte, gericht op mensenrechten en democratisering. Terug uit Cairo werd hij actief voor Amnesty International als landenmedewerker Egypte. Sinds oktober 2012 is hij weer aan het werk voor The Broker, nu als webredacteur. Ook voor de website van de ABv, antropologen.nl, is hij weer actief als hoofdredacteur.

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

Culturele antropologie en ontwikkelingssociologie bestuderen overeenkomsten en verschillen tussen mensen en hun verandering door processen van ontwikkeling. Zij hanteren daartoe een breed scala aan kwalitatieve en kwantitatieve sociaal-wetenschappelijke methoden, waarbij veelal etnografisch veldwerk een prominente plaats inneemt. Het Nederlandse domein is te vergelijken met de collectieve benchmark voor Anthropology van de Quality Assurance Agency for Higher Education, UK. In Groot-Brittannië geldt echter een disciplinaire reikwijdte van culturele antropologie naar biologische antropologie die in Nederland niet of nauwelijks van toepassing is. In plaats daarvan strekt het Nederlandse disciplinaire domein zich uit van culturele antropologie tot vergelijkende sociologie en ontwikkelingsstudies. Net als de Britse zusterdiscipline neemt het vak bovendien veel kenmerken van de humaniora in zich op, zonder daarmee het fundament van de sociale wetenschap te verlaten. De diverse opleidingen in Nederland kiezen in deze (inter-)disciplinaire ruimte elk hun eigen positie en een eigen theoretisch en methodologisch profiel. Terwijl van elke opleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie verwacht wordt dat zij onderstaande minimumeisen verwezenlijkt, veronderstelt het respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit van de discipline tussen universiteiten dat elke opleiding in de eerste plaats wordt beoordeeld op de wijze waarop zij erin slaagt de eigen doelstellingen te realiseren.

Het hieronder gespecificeerde referentiekader is een aangepaste en meer beknopte versie van het kader gepresenteerd in het landelijke visitatierapport Culturele Antropologie van 2006 (pp. 19-26).

1. Het onderwijsprogramma

A. Doelstelling en aard van de opleidingen

De bachelor- en masteropleidingen die in de visitatie Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (hierna: CA/OS) worden beoordeeld, hebben als doel studenten op te leiden tot een academische bachelor, met verdieping, dan wel meer specialisatie in de master op wetenschappelijk niveau op het gebied van het object van studie. Daarnaast bereiden ze studenten voor op een academische en/of maatschappelijke loopbaan waarbij de kennis, analytische en onderzoeksvaardigheden die binnen de studie verworven zijn, kunnen worden aangewend. Dit betekent dat zowel het wetenschappelijke niveau als de maatschappelijke relevantie worden gegarandeerd. Actuele ontwikkelingen binnen het vakgebied krijgen voldoende aandacht in de opleiding.

De bachelor- en masteropleidingen Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie hebben een aantal doelstellingen. Zij bieden:

- Kennis van en inzicht in de in het vakgebied gebruikelijke algemene theorieën, concepten, methoden en analytische instrumenten;
- Kennis van en inzicht in de wijze waarop dit wetenschappelijke instrumentarium het begrip van, dan wel de interventie in, (actuele) maatschappelijke vraagstukken en praktijksituaties kan verbeteren;
- Kennis van en inzicht in de meerwaarde van een wetenschappelijke benadering van cultuur, sociale relaties en ontwikkeling;
- een kader waarbinnen de student probleemgericht theorie en kennis toepast om tot een beargumenteerd en kritisch standpunt te komen ten opzichte van enkele wezenlijke gebieden van lopend onderzoek.

De bacheloropleiding biedt een algemene en brede basisopleiding en leidt op tot een elementair academisch niveau. De masteropleiding biedt specialisatie en verdieping per vakgebied of combinatie van vakgebieden.

Doelstellingen en eindtermen algemeen

- De eindtermen van de opleiding zijn mede gebaseerd op de wettelijke regelingen, op de ontwikkelingen in het wetenschaps- en vakgebied, op de arbeidsmarkt voor de afgestudeerden, op didactische inzichten en op voor het vakgebied relevante maatschappelijke ontwikkelingen;
- De keuzes die daarbij door de opleiding zijn gemaakt zijn helder en expliciet vastgelegd in het onderwijsbeleid van de opleiding en vertaald naar het opleidingsprofiel;
- De formulering van doelstellingen en eindtermen is helder, concreet, en toetsbaar;
- In de doelstellingen en eindtermen komt het wetenschappelijk niveau van de opleiding concreet tot uitdrukking;
- De eindtermen zijn richtinggevend voor de inhoud en de vormgeving van het onderwijsaanbod;
- Doelstellingen en eindtermen zijn zowel geformuleerd op het niveau van de opleiding als op programmafase en cursusniveau;
- De docenten werken aantoonbaar binnen het kader van de eindtermen van de opleiding;
- Er is sprake van een herkenbare samenhang tussen de eindtermen van de opleiding en de doelstellingen op cursusniveau, programmafase en programmaniveau.

Minimale inhoudseisen ten aanzien van de vak kennis

Afgestudeerden hebben:

- Kennis van en inzicht in de voornaamste theoretische stromingen en enige actuele thema's binnen het vak;
- kennis van en inzicht in een substantieel aantal veldstudies (monografieën);
- kennis van en inzicht in de geschiedenis van het vak;
- kennis van en inzicht in de ethiek van sociaal-wetenschappelijk onderzoek;
- kennis van en inzicht in de methodologie, methoden en technieken van onderzoek;
- ervaring met het beoordelen en zelf verrichten van wetenschappelijk onderzoek;
- kennis van en inzicht in de verhouding tussen thematische en regionale specialisatie;
- inzicht in de positie van CA/OS ten opzichte van andere wetenschappelijke disciplines;
- het vermogen tot schriftelijk en mondeling rapporteren;
- inzicht in de toepassingsmogelijkheden van CA/OS onderzoek.

B. Eindtermen en kwalificaties bacheloropleiding

Algemeen, aansluiting en eisen eerste jaar

- De opleiding besteedt zorg aan de voorlichting en de aansluiting op de vooropleiding van eerstejaarsstudenten;
- De opleiding geeft eerstejaars studenten een duidelijk en breed beeld van het vak en wat het vak vraagt van haar toekomstige beoefenaars;
- De opleiding gaat zorgvuldig om met selectie en uitval van studenten tijdens het eerste jaar en voorziet in een tijdig studieadvies.

De domeinspecifieke kennis en vaardigheden waarover bachelorstudenten bij het behalen van hun diploma dienen te beschikken worden hieronder aangegeven, met dien verstande dat elke opleiding naar haar aard en invalshoek verschillende keuzes maakt en accenten legt. Het diploma geeft toegang tot één of meer masterprogramma's.

Kennis

- Beheersen van de grondbeginselen van de kerndisciplines van de betreffende studie en een algemeen inzicht in de methodologie van de bestudeerde disciplines;
- Verdiepte kennis van één of meer deelgebieden van de betreffende studie;
- Kennis van de wetenschapsfilosofische achtergronden van het onderzoek op het bestudeerde terrein.

Vaardigheden

De bachelorafgestudeerde is in staat om:

- Antropologische en ontwikkelingssociologische kennis en analyses te reproduceren, en schriftelijk en mondeling op toegankelijke wijze te presenteren;
- De relevante wetenschappelijke teksten te lezen, deze te analyseren en te interpreteren en daarover een standpunt te verdedigen;
- De gangbare onderzoeksmethoden en -technieken van de betreffende disciplines passief te beoordelen en in sommige gevallen actief toe te passen, met inzicht in de volledige empirische cyclus van probleemdefinitie en bibliotheekonderzoek, via dataverzameling, tot data-analyse en rapportage.

Afstemming op het afnemend veld

De opleiding kan aantonen dat zij de eindkwalificaties heeft afgestemd op de verwachtingen van het afnemend veld. Bachelorstudenten beschikken over voldoende vaardigheden om in diverse organisaties met de nodige supervisie werk op academisch niveau te verrichten.

Academische vaardigheden en attitudes

Bachelorafgestudeerden hebben een onderzoekende grondhouding, zijn nieuwsgierig naar de empirie, staan kritisch ten opzichte van populaire theorieën en benaderen sociaal-culturele diversiteit vanuit een door wetenschappelijk inzicht geïnformeerde reflectie op de eigen positie en verantwoordelijkheid.

C. Eindtermen en kwalificaties masteropleiding

De masteropleiding bouwt wat betreft kennis en vaardigheden voort op de bacheloropleiding. Onderstaande eindtermen zijn van toepassing afhankelijk van de door de opleiding gekozen specialismen, studieobjecten en invalshoeken. Studenten die een master hebben afgerond in een van de opleidingen CA/OS beschikken over de volgende eigenschappen:

Kennis

- Kennis van en het vermogen tot actieve deelname aan de wetenschappelijke activiteiten van de disciplines, in het bijzonder op het gebied van de gevolgde specialisatie. Dit impliceert voldoende kennis en inzicht voor het zelfstandig opzetten en uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek;
- Grondige kennis van en inzicht in de meest belangrijke theorieën en kernbegrippen, onderzoeksmethoden en -technieken;

- Kennis van de complexiteit en diversiteit van het vakgebied en het vermogen om deze kennis bij de beoordeling van eigen en ander onderzoek toe te passen.

Vaardigheden

De masterafgestudeerde is in staat om:

- Deel te nemen aan een discussie met vakgenoten, en beschikt over de daarbij behorende schrijf-, lees-, luister-, en spreekvaardigheden;
- (Onder begeleiding) zelfstandig onderzoek te doen, door actieve beheersing van de onderzoeksmethoden en -technieken van het betreffende vakgebied;
- Gegevens op een diepgaand academisch niveau te analyseren, te vergelijken, kritisch te toetsen, en hiervan op een heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag te kunnen doen;
- De kennis van verschillende bestudeerde domeinen te integreren.

Afstemming op het afnemend veld

Afgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden om zelfstandig academische beroepen of functies te kunnen vervullen waarvoor een wetenschappelijke masteropleiding CA/OS vereist of dienstig is. Onder academische beroepen worden die beroepen verstaan waarin duurzame kennisontwikkeling, -verwerving of –verwerking, de daarmee gepaard gaande onzekerheid, en de daarvoor vereiste verantwoordelijkheid samengaan.

Academische vaardigheden en attitudes

Afgestudeerden van de masteropleiding zijn in staat zelfstandig wetenschappelijk onderzoek te verrichten, zich een zelfstandig oordeel te vormen over maatschappelijke vraagstukken op hun wetenschappelijk terrein, en in staat tot verregaande reflectie op de ethische, historische, methodologische en sociale aspecten van de wetenschap die zich richt op hun object van studie. Hun directe ervaring met onderzoek naar menselijke diversiteit geeft hen kritische distantie ten opzichte van culturele en sociale patronen in de eigen en in andere samenlevingen.

D. Inhoud/programma

Afhankelijk van de eigen aard van de opleiding wordt het bachelorprogramma inhoudelijk zo ingericht dat voldoende aandacht is besteed aan academische vorming, analyse en redactie van wetenschappelijke producten en de empirische cyclus. Zij wordt afgesloten met een integratieve opdracht, zoals een bachelorscriptie.

De masteropleiding realiseert een verdieping van de algemene doeleinden en theoretische en methodologische inzichten verworven in de bacheloropleiding, door middel van specialisatie en een individuele proeve van bekwaamheid (zoals een leeronderzoek of een afstudeerstage), en wordt afgesloten door een integratieve opdracht (bijvoorbeeld een masterscriptie). De procedures en beoordelingscriteria van dit wetenschappelijke product zijn helder en expliciet vastgelegd en worden transparant toegepast.

E. Omgevingsfactoren

In een beperkte opleidingsbeoordeling wordt een aanzienlijk deel van de beoordeling van omgevingsfactoren overgelaten aan de instellingsaudit (zoals beheer en interne kwaliteitszorg). Voor dit domeinspecifieke kader zijn echter de volgende aspecten van belang:

Internationalisering

Culturele antropologie en ontwikkelingssociologie richten zich bij uitstek op de globale reikwijdte van de in de discipline(s) verworven kennis en vaardigheden. Dat impliceert dat

- De opleiding een duidelijke en geëxpliciteerde visie heeft op de internationalisering van het vakgebied;
- De opleiding actief gebruik maakt van een internationaal netwerk van onderwijsinstellingen en onderzoekers, en deze inzet bij buitenlandse stages of leeronderzoek van studenten;
- De visie van de opleiding op onderzoek van maatschappelijke vraagstukken zich niet beperkt tot de Europese of Noord-Amerikaanse samenleving;
- Waar mogelijk buitenlandse studenten worden gestimuleerd bij de opleiding onderwijs te volgen, en de betreffende infrastructuur van de opleiding daarop is afgestemd;
- Afgestudeerden beschikken over de specifieke vaardigheden die vereist zijn om kennis op te doen over, dan wel onderzoek te doen in, de delen van de wereld waar zij zich in specialiseren.

Arbeidsmarkt

Culturele antropologie en ontwikkelingssociologie leiden op tot werk in een zeer divers afnemend veld. Een opleiding heeft een expliciete visie op dit werkveld en onderhoudt waar mogelijk contacten met dit werkveld, bijvoorbeeld door een actief alumnibeleid.

Studenteninstroom

De opleiding heeft de wettelijke eisen aan de toelaatbaarheid van studenten vertaald naar haar onderwijsprogramma en de daarin beschikbare leerroutes voor studenten met verschillende vooropleidingen. Daaronder vallen eveneens een expliciet vrijstellingenbeleid en een onderwijsaanbod om deficiënties in kennis en vaardigheden weg te werken. De opleiding besteedt zorg aan het signaleren van veranderingen in de instroom, aan het in stand houden van de kwaliteit van studievoordigheden en –houding van studenten, en het tijdig signaleren van studieproblemen.

De onderwijsorganisatie

De samenhang, sturing en waar nodig, verbetering van het onderwijs worden gewaarborgd door effectief opleidingsmanagement, een goede interne werk- en overlegstructuur en een duidelijk studentenbegeleidingssysteem.

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Bacheloropleiding

Kennis en inzicht

De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in:

- de aard van wetenschappelijke kennis en de achterliggende grondslagdebatten;
- de sociaal wetenschappelijke en wetenschapstheoretische grondslagen van de culturele antropologie en de daarmee verbonden ethische en normatieve vraagstukken;
- de geschiedenis en theorie ontwikkeling van het vakgebied inclusief de wetenschapsfilosofische en sociaal-culturele achtergronden;
- de belangrijkste termen en begrippen die binnen de discipline gebruikt worden;
- actuele thema's binnen de culturele antropologie;
- theorieën en debatten op het terrein van conflict, trauma, geweld en verzoening;
- theorieën en actuele thema's op het terrein van de multiculturele samenleving;
- samenlevingsverbanden, maatschappijtypen, structurele elementen en processen van verandering en continuïteit;
- de methoden en technieken, inclusief de statistiek, van het vakgebied;
- problemen van praktische toepassing van kennis in beleid.

Toepassen van kennis en inzicht

De afgestudeerde beschikt over algemene professionele en academische vaardigheden en is in staat zelfstandig en volgens academische criteria:

- een artikel te schrijven;
- een mondelinge voordracht te houden met ondersteuning van audiovisuele media en computerpresentaties;
- literatuur te vinden via allerlei zoeksystemen;
- te werken met ICT-programma's voor tekstverwerking en databeheer;
- mondeling en schriftelijk (ook via internet) een wetenschappelijke discussie te voeren;
- in een groep te werken;
- leiding te geven en te ontvangen;
- niet-wetenschappelijke claims op kennis te kunnen onderscheiden en daar verantwoord mee om te weten gaan;
- zelfstandig en planmatig te werken;
- problemen op te lossen;
- wetenschap naar beleid te vertalen;
- een onderzoeksvoorstel te schrijven en daarin een probleem te formuleren tot een duidelijk en onderzoekbare probleemstelling;
- een probleemstelling te operationaliseren;
- zelfstandig een onderzoek op te zetten, de relevante data te verzamelen en te ordenen;
- empirisch, etnografisch en theoretisch materiaal in onderlinge samenhang te presenteren in mondelinge of schriftelijke rapportage van het onderzoek;
- het resultaat van onderzoek weer te geven in een coherent betoog dat wordt afgesloten met een heldere synthetiserende conclusie.

Oordeelsvorming

De afgestudeerde kan:

- een kritisch-reflexieve houding tonen ten aanzien van het eigen professionele denken en handelen, cultureel antropologische kennis en inzichten en maatschappelijke ontwikkelingen;
- relevante theoretische inzichten en empirische bevindingen analyseren en mede op basis daarvan een eigen conceptueel kader, synthese en/of standpunt ontwikkelen;
- rekening houden met de ethische en maatschappelijke context en implicaties van zijn of haar handelen;
- een reflectieve houding tonen ten aanzien van het eigen functioneren en de eigen ontwikkeling en bewuste keuzes maken met het oog op de verdere ontwikkeling van de loopbaan;
- positie kiezen en initiatieven nemen maar ook de eigen inbreng te beargumenteren en ter discussie te stellen.

Communicatie

De afgestudeerde kan:

- op het niveau van een beginnend academisch professional schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren;
- conclusies uit onderzoek vertalen naar een algemeen publiek zowel mondeling als schriftelijk;
- openheid tonen in het communiceren over de uitvoering en resultaten van eigen en andermans onderzoek.

Leervaardigheden

De afgestudeerde kan:

- omgaan met en zoeken naar relevante wetenschappelijke literatuur (Ommat);
- zelfstandig wetenschappelijke teksten analyseren;
- een analytisch betoog van bestaande disciplinaire kennis en inzichten in relatie tot eigen ideeën en onderzoeksconclusies schriftelijk uiteen zetten;
- zelfstandig een veldonderzoek opzetten, uitvoeren, analyseren en daarover rapporteren.

Kennis en inzicht

- Afgestudeerden beschikken over kennis van en inzicht in de belangrijkste actuele cultureel antropologische vraagstukken en ontwikkelingen op het gebied van multiculturalisme in vergelijkend perspectief.
- Afgestudeerden hebben kennis van en inzicht in relevante theorievorming, conceptuele benaderingen en onderzoek met betrekking tot themaveld multiculturalisme in vergelijkend perspectief, waarbij kennis en inzichten voortbouwen op of een verdieping vormen van eerder opgedane kennis in de vooropleiding.
- Afgestudeerden hebben kennis van en inzicht in de wijze waarop antropologisch onderzoek ten aanzien van het vraagstuk van multiculturalisme ontworpen en uitgevoerd wordt. Zij hebben hierbij uitgebreid begrip van de belangrijkste onderzoeksmethoden en -strategieën evenals van de ethische codes zoals die geformuleerd zijn in het vakgebied.

Toepassen van kennis en inzicht

- Afgestudeerden kunnen cultureel antropologische vraagstukken over multiculturalisme in vergelijkend perspectief vanuit meervoudige theoretisch perspectieven analyseren en relateren aan belangrijke, terzake doende concepten en verschijnselen.
- Afgestudeerden kunnen verkregen kennis en inzichten zelfstandig toepassen op complexe problemstellingen en uitwerken naar relevante onderzoeksvragen.
- Afgestudeerden kunnen zelfstandig een onderzoek opzetten, uitvoeren, analyseren en evalueren evenals de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen zowel schriftelijk als mondeling helder en kritisch-reflectief rapporteren.
- Afgestudeerden kunnen onderzoeksbevindingen kritisch beschouwen en op duidelijke en ondubbelzinnige wijze overbrengen op zowel specialisten en vakgenoten als een breder publiek.

Oordeelsvorming

- Afgestudeerden kunnen kritisch-reflectief bijdragen aan wetenschappelijke en publieke debatten over multiculturalisme vanuit vergelijkend perspectief en vanuit diepgaande kennis van de bredere (historische en mondiale) context.
- Afgestudeerden kunnen in complexe en/of relatief onbekende situaties binnen het vakgebied en de thematiek betreffende multiculturalisme komen tot een wetenschappelijk verantwoord oordeel.
- Afgestudeerden kunnen vanuit eigen onderzoekservaring een zelfstandig en gefundeerd oordeel vormen over discussies in wetenschap en samenleving die raken aan de thematiek van multiculturalisme.
- Afgestudeerden kunnen kritisch reflecteren op zelf verzamelde onderzoeksdata en -bevindingen alsmede op de beroepsethiek van antropologen binnen zowel een academische als bredere maatschappelijke context.

Communicatie

- Afgestudeerden kunnen in woord en geschrift wetenschappelijke kennis over en inzichten in de thematiek van multiculturalisme vanuit een vergelijkend en overkoepelend antropologisch perspectief overbrengen aan collega-academici, maar ook aan een breder publiek.
- Afgestudeerden kunnen wetenschappelijke discussies vertalen naar een niet-academisch veld door het trekken van (beleids)conclusies uit eigen onderzoek naar een concreet vraagstuk binnen de thematiek van multiculturalisme.

- Afgestudeerden tonen een eerlijke en kritische houding met betrekking tot onderzoeksplannen en -bevindingen.

Leervaardigheden

- Afgestudeerden hebben inzicht in en kunnen reflecteren op het eigen leerproces en studieloopbaanontwikkeling, en kunnen daaraan consequenties verbinden door het (willen) verbeteren van eigen competenties.
- Afgestudeerden kunnen zelfstandig werken en plannen, en kritisch operationaliseren, analyseren, reflecteren en presenteren.
- Afgestudeerden kunnen individueel of in teamverband wetenschappelijk onderzoek verrichten, zij kunnen het wetenschappelijk werk van collega's beoordelen en op verantwoorde wijze van constructief commentaar voorzien.
- Afgestudeerden tonen de bereidheid te blijven leren, zichzelf verder te ontwikkelen en bij te dragen aan het vakgebied.

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Bacheloropleiding

Jaar 1

Semester 1		Semester 2	
Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
200300050 C M&T1: onderzoeksmethoden Coördinator: dr. Marieke Westeneng, M&S Niveau 1	<i>Majorkeuze-ruimte</i>	200500060 C M&T2: Statistiek en SPSS Coördinator: dr. Laurence Frank, M&S Niveau 1	<i>Majorkeuze-ruimte</i>
200300835 D Culturen en samenlevingen: een inleiding in de culturele antropologie Coördinator: dr. Martijn Oosterbaan Niveau 1	200300834 D Verwantschap, politiek en religie. Culturen en hun interne organisatie Coördinator: dr. Geert Mommersteeg Niveau 1	201000145 D Globalization and sociocultural complexity: anthropological perspectives Coördinator: dr. Hans de Kruijf Niveau 1	200300833 B Etnografische traditie Coördinator: dr. Geert Mommersteeg Niveau 1

Jaar 2

In het bachelor 2-jaar staan geen verplichte cursussen geprogrammeerd. In dit jaar kan de student majorkeuze- en/of profileringscursussen volgen. Om aan de niveau-eisen te voldoen, moeten studenten in de majorkeuze-ruimte:

- Op niveau 2 voor ten minste 37,5 EC aan cursussen kiezen. Dit aantal mag worden verminderd in de mate waarin het minimum op niveau 3 wordt overschreden;
- Op niveau 3 tenminste één cursus te kiezen.

In totaal volgen studenten in de bacheloropleiding op niveau 3 45 EC (6 cursussen). In het verplichte deel van de major vier cursussen en tenminste één cursus uit het majorkeuze-aanbod. Voor de resterende 7,5 EC kan gekozen worden uit de majorkeuze- of profileringscursussen.

Jaar 3

Semester 1		Semester 2	
Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
<i>Majorkeuze- of profileringsruimte</i>	200500010 B Kwalitatieve onderzoeksmethoden: achtergronden en toepassing Coördinator: dr. Geert Mommersteeg Niveau 3	<i>Majorkeuze-ruimte of</i> 200300028 <i>Bachelor project CA: literatuurverkenning & dataverzameling (C)</i> Coördinator: dr. Marie Louise Glebbeek Niveau 3	<i>Majorkeuze- of profileringsruimte</i>
<i>Majorkeuze- of profileringsruimte</i>	200300037 D Bachelorproject CA: Het opzetten van een kwalitatief onderzoek Coördinator: dr. Marie Louise Glebbeek Niveau 3	200300031 Bachelorproject CA: dataverzameling & dataverwerking Coördinator: dr. Marie Louise Glebbeek Niveau 3	200400267 A Bachelorproject CA: bachelorthesis Coördinator: dr. Marie Louise Glebbeek Niveau 3

Majorgebonden keuzecursussen

Semester 1		Semester 2	
Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
200300045 A Culture, violence, trauma and reconciliation Coördinator: prof.dr. Ton Robben Niveau 3	200500008 A Inleiding in het ontwikkelingsvraagstuk Coördinator: dr. Marie Louise Glebbeek Niveau 2	200600009 B Migranten en integratie Coördinator: dr. Edwin Poppe Niveau 3	200300058 D Inleiding culturen en samenlevingen van Latijns Amerika en het Caraïbisch gebied Coördinator: dr. Fabiola Jara Gomez Niveau 1
200300348 B Gender, macht en multiculturalisme Coördinator: dr. Gerdien Steenbeek Niveau 2	200500411 B Beleid en evaluatieonderzoek Coördinator: dr. Karin Dekker Niveau 3	200700294 A De stand van Nederland: sociale wetenschappers over sociale vraagstukken en sociaal beleid Coördinator: dr. M. Hoogenboom Niveau 2	200300019 D Etniciteit en nationalisme Coördinator: dr.ir. Yvon van der Pijl Niveau 2
201000028 Weerstand tegen minderheden: een interdisciplinair perspectief op intergroepsrelaties Coördinator: dr. Marcel Lubbers Niveau 2	200700003 D Sociale uitsluiting en stedelijk geweld in Latijns Amerika Coördinator: dr. Kees Koonings Niveau 2	200300028 Bachelorproject CA: literatuurverkenning & dataverzameling Coördinator: dr. Marie Louise Glebbeek Niveau 3	200300004 B Families: generaties en demografische veranderingen Coördinator: dr. Annerigt Poortman Niveau 3
	200800230 C Religion, fundamentalism and conflict Coördinator: dr. Martijn Oosterbaan Niveau 3	200700018 C Crimineel gedrag over de levensloop Coördinator: prof.dr. Paul Nieuwbeerta Niveau 3	
	200800046 B Wetenschappelijk schrijven : Culturele Antropologie Coördinator: dr. Fabiola Jara Gomez Niveau 1		

Masteropleiding

Semester 1		Semester 2	
Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Modernisering en mondialisering in historisch perspectief (7,5 EC)	Multiculturalisme en de 'nieuwe wereldorde' (7,5 EC) <i>of</i> Multiculturalism, ethnicity and social conflict in Latin America and the Caribbean (7,5 EC) ^a	Masteronderzoek (15 EC)	Masteronderzoek (doorloop; 7,5 EC; totaal 22,5 EC)
Politics of multiculturalism (7,5 EC)	Methodologie en onderzoeksopzet CA (7,5 EC)		Rapportage CA (7,5 EC)

^a Deze cursus wordt aangeboden door de masteropleiding *Latin American and Caribbean Studies (LACS)*.

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Bacheloropleiding

Instroom

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO	Buitenland	Overig	
02/ 03	46	14	4	3	5	72
03/ 04	55	13	25	2	4	99
04/ 05	43	4	26	3	9	85
05/ 06	41	17	41	5	8	112
06/ 07	58	14	27	5	3	107
07/ 08	55	11	28	1	7	102
08/ 09	85	13	26	5	9	138
03/ 04	76	15	14	3	7	115

Uitval

	Omvang cohort	Na 1 jaar	Na 2 jaar	Na 3 jaar	Selectiviteit van 1e jaar
Cohort	Absoluut	<i>Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is</i>			
02/ 03	46	15	15	17	88
03/ 04	55	9	13	11	83
04/ 05	43	23	28	26	91
05/ 06	41	10	12	12	80
06/ 07	58	16	21	22	69
07/ 08	55	25	27	25 ^a	100 ^a
08/ 09	85	33	31 ^a		

Rendement herinschrijvers

Cohort	Omvang herins.	% van totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers					Hoop/in st
			Na 3 jaar	Na 4 jaar	Na 5 jaar	Na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
	Absoluut	<i>Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is</i>						
02/ 03	39	85	51	97	97	97	97	97
03/ 04	50	91	40	80	90	90	92	94
04/ 05	33	77	21	76	85	91		
05/ 06	37	90	46	86	89			
06/ 07	49	84	16	71				
07/ 08	41	75	32					
08/ 09	57	67						

Masteropleiding

	Vooropleiding	Instream per cohort	Uitval na 1 jr	Uitval na 2 jr	Uitval totaal	Uitval totaal	Inshr 2008	MA-examen na 1jr (N)	MA-examen na 1,5 jr (N)	MA-examen na 2 jr (N)	MA-examen Totaal (N)	MA-examen na 1 jr (%)	MA-examen na 1,5 jr (%)	MA-examen na 2 jr (%)	MA-examen Totaal (%)
Cohort		N	N	N	N	%	N	(N)	(N)	(N)	(N)	(%)	(%)	(%)	(%)
2005	EXT	6	0	0	1	16,7	0	1	2	5	5	16,7	33,3	83,3	83,3
	PRE	16	4	4	4	25,0	0	9	10	10	10	56,3	62,5	62,5	62,5
	SW	23	1	2	2	8,7	0	8	17	20	21	34,8	73,9	87,0	91,3
	TOTAAL	45	5	6	7	15,6	0	18	29	35	36	40,0	64,4	77,8	80,0
2006	PRE	26	4	4	4	15,4	0	11	18	20	22	42,3	69,2	76,9	84,6
	SW	26	2	4	4	15,4	0	14	20	21	22	53,8	76,9	80,8	84,6
	TOTAAL	52	6	8	8	15,4	0	25	38	41	44	48,1	73,1	78,8	84,6
2007	EXT	6	1	1	1	16,7	0	4	4	5	5	66,7	66,7	83,3	83,3
	PRE	21	3	6	6	28,6	0	12	14	15	15	57,1	66,7	71,4	71,4
	SW	15	1	1	1	6,7	0	9	11	14	14	60,0	73,3	93,3	93,3
	TOTAAL	42	5	8	8	19,0	0	25	29	34	34	59,5	69,0	81,0	81,0
2008	EXT	3	0	0	0,0	0	2	2	2	3	66,7	66,7	66,7	100,0	
	PRE	27	2	2	7,4	0	19	20	25	25	70,4	74,1	92,6	92,6	
	SW	16	3	3	18,8	0	6	12	12	13	37,5	75,0	75,0	81,3	
	TOTAAL	46	5	5	10,9	0	27	34	39	41	58,7	73,9	84,8	89,1	
2009	EXT	12	0	1	8,3	0	9	10	11	11	75,0	83,3	91,7	91,7	
	PRE	30	2	2	6,7	2	18	24	26	26	60,0	80,0	86,7	86,7	
	SW	22	2	2	9,1	0	18	20	20	20	81,8	90,9	90,9	90,9	
	TOTAAL	64	4	5	7,8	2	45	54	57	57	70,3	84,4	89,1	89,1	

	Vooropleiding	Instroom per cohort	Uitval na 1 jr	Uitval na 2 jr	Uitval totaal	Uitval totaal	Inschr 2008	MA- examen	MA- examen	MA- examen	MA- examen	MA- examen	MA- examen	MA- examen	MA- examen
Cohort		N	N	N	N	%	N	na 1jr (N)	na 1,5 jr (N)	na 2 jr (N)	Totaal (N)	na 1 jr (%)	na 1,5 jr (%)	na 2 jr (%)	Totaal (%)
2010	EXT	6		1	16,7	2	3				50,0				
	PRE	32		6	18,8	3	23				71,9				
	SW	20		4	20,0	2	14				70,0				
	TOTAAL	58		11	19,0	7	40				69,0				
2011	EXT	8				8									
	PRE	20				20									
	SW	23				23									
	TOTAAL	51				51									

Bijlage 6: Bezoekprogramma

Woensdag 12 september 2012

- 8.30 - 9.30 Gesprek met het management:
Namens het facultair managementteam:
prof.dr. Werner Raub, decaan Faculteit Sociale Wetenschappen (FSW)
prof.dr. Theo Wubbels, vice-decaan en directeur Graduate School FSW
prof.dr. Susan te Pas, vice-decaan en directeur Undergraduate School FSW
Namens faculteit Geesteswetenschappen:
prof.dr. Robert Folger, coördinator master Latin American and Caribbean Studies namens de faculteit Geesteswetenschappen
Namens Culturele Antropologie:
prof.dr. Ton Robben, voorzitter afdeling Culturele Antropologie
prof.dr. Wil Pansters, bachelordirecteur
Luc Lauwers, studentlid Undergraduate School en MT Culturele Antropologie
dr.ir. Yvon van der Pijl, coördinator master Culturele Antropologie:
Multiculturalisme in vergelijkend perspectief
prof.dr. Kees Koonings, coördinator master Latin American and Caribbean Studies
dr. Miranda Jansen, departementsmanager gebied Maatschappijwetenschappen
Kootje Willemse, afdelingsmanager en onderwijsbeleid Culturele Antropologie
- 9.45 - 10.45 Gesprek met delegatie studenten uit de bachelor- en masteropleiding
Bacheloropleiding:
Kas Muijres, student bachelor 1
Ruby Laws, student bachelor 2
Jens Glissenaar, student bachelor 3
Luc Lauwers, student bachelor 4
Masteropleiding:
Elsemiek Bezemer
Jilles Mast
Ying Que
- 11.00 - 12.00 Gesprek met delegatie docenten uit de bachelor- en masteropleiding
Bacheloropleiding:
prof.dr. Ton Robben
dr. Geert Mommersteeg
dr. Martijn Oosterbaan
dr. Marie Louise Glebbeek, coördinator bachelorproject
dr. Gerdien Steenbeek, coördinator honoursprogramma
Masteropleiding:
dr.ir. Yvon van der Pijl, coördinator master
dr. Diederick Raven
Rutger Jan Scholtens, Msc.
Lotje Brouwer, Msc.
- 12.00 - 12.45 Lunch
- 12.45 - 14.00 Gesprek met leden opleidingsadviescommissie (OAC) bacheloropleiding en klankbordgroep masteropleiding

OAC:

dr.ir. Yvon van der Pijl, voorzitter OAC/klankbordgroep, lid
Opleidingscommissie Undergraduate School

dr. Hans de Kruijf, lid OAC

Student-lid OAC:

Donja Verlaan

Arjun Swami-Persaud

Iris van Pelt

Klankbordgroep master:

Natashe Lemos-Dekker

Ruben de Boer

14.00 - 14.15 Pauze

14.15 - 15.15 Gesprek met Examencommissie bachelor- en masteropleiding, tutoren en
studieadviseur

Examencommissie bacheloropleidingen:

prof.dr. Lorenz van Doornen, voorzitter examencommissie
bacheloropleidingen FSW

dr. Gerdien Steenbeek, lid namens Culturele Antropologie

Examencommissie masteropleidingen:

dr. Martijn Oosterbaan, lid namens de master Culturele Antropologie

dr. Marie Louise Glebbeek en prof.dr. Robert Folger lid namens de master
Latin American and Caribbean Studies

Toetscommissie: dr. Herman van Boxtel, voorzitter

Tutoren: dr. Fabiola Jara Gomez, dr. Rieke Leenders

Studeadviseur: drs. Marianne Habraken

15.15 - 16.15 Gesprek met AlumnimBachelor- en masteropleiding

Walter Faaij, alumnus bacheloropleiding en master Culturele Antropologie

Dorien Claessen, alumna master Culturele Antropologie

Tom Kruis, alumnus master Culturele Antropologie

Rachel van Wieren, alumna bacheloropleiding Culturele Antropologie

Marieke van Andel, alumna bacheloropleiding Culturele Antropologie en
master International Humanitarian Action

16.15 - 18.00 Spreekuur en interne bespreking commissie

Donderdag 13 september 2012, masteropleiding Latijns-Amerika Studies

8.30 - 9.30 Gesprek met delegatie studenten

Simone Kalkman

Margot Verhagen

9.30 - 10.30 Gesprek met delegatie docenten

prof.dr. Kees Koonings, coördinator master

prof.dr. Robert Folger, coördinator master namens faculteit
Geestwetenschappen

dr. Marie Louise Glebbeek, docent Culturele Antropologie

dr. Paula Esteves dos Santos Jordão, docent Portugees (ovb)

- 10.30 - 11.15 Overleg commissieleden
- 12.00 - 12.45 Lunch
- 12.45 - 13.30 Gesprek met Alumni
Gijs Cremers
Floor Toll
- 13.30 - 14.00 De commissie bereidt het eindgesprek voor
- 14.00 - 15.00 Eindgesprek met het management:
Namens het facultair managementteam:
prof.dr. Theo Wubbels, vice-decaan en directeur Graduate School FSW
prof.dr. Susan te Pas, vice-decaan en directeur Undergraduate School FSW
Namens faculteit Geesteswetenschappen:
prof.dr. Robert Folger, coördinator master Latin American and Caribbean
Studies namens de faculteit Geesteswetenschappen
Namens Culturele Antropologie:
prof.dr. Ton Robben, voorzitter afdeling Culturele Antropologie
prof.dr. Wil Pansters, bachelordirecteur
Luc Lauwers, studentlid Undergraduate School en MT Culturele Antropologie
prof.dr. Kees Koonings, coördinator master Latin American and Caribbean
Studies
dr.ir. Yvon van der Pijl, coördinator master Culturele Antropologie:
Multiculturalisme in vergelijkend perspectief dr. Miranda Jansen,
departementsmanager gebied Maatschappijwetenschappen
Kootje Willemse, afdelingsmanager en onderwijsbeleid Culturele Antropologie
- 15.00 - 17.00 De commissie formuleert haar voorlopige bevindingen
- 17.00 - 17.15 Mondelinge rapportage voorlopig oordeel, aansluitend borrel

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Bacheloropleiding

3237877	3213072	3340724	3138895	3283127
3143430	3128237	3216357	3226751	3233138
3340546	3237893	3281752	3508013	3179885

Masteropleiding

3508145	3112306	3459381	471585
336238	3178749	3420183	3112357
3485358	3460657	3224759	3112373

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als hard copies en deels via de elektronische leeromgeving):

- Scripties / essays en beoordelingsformulieren;
- Voorlichtingsmateriaal;
- Studiemateriaal: boeken en syllabi, readers, studiehandleidingen;
- Verplichte literatuur die studenten zelf (via internet) verzamelen;
- Voorbeelden van werkstukken, portfolio's, onderzoeksverslagen van studenten;
- Scriptiereglementen en richtlijnen voor het maken van werkstukken;
- Stagereglementen/handleidingen;
- Tentamen- en examenreglement;
- Toetsmaterialen (tentamens, toetshandleiding, toetsbeleid en dergelijke) met modelantwoorden;
- Recente verslagen opleidingscommissie, examencommissie, onderwijsjaarverslagen, bachelor-masterovergangsregelingen;
- Onderwijs- en curriculumevaluaties, studententevredenheidsmonitor(en), etc.;
- Alumni-enquêtes;
- Materiaal over de studieverenigingen;
- Jaarverslagen (onderwijs, onderzoek, laatste drie jaar).

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: A. F. DROOÿERS

ADRES: LARIKLAAN 2
3971 RB DRIEBERGEN

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE
OPLEIDING: CULTURELE ANTROPOLOGIE

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: DRIEBERGEN

DATUM: 20.4.12

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized initial 'G' followed by several horizontal strokes.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

A. Pijpe

ADRES:

Hoogweg 109 A 2691 PC Monster

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Utrecht

DATUM:

20/4/2012

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'M. de Vries', is written over a horizontal line.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING
INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

TINKTEN, Hendrik

ADRES:

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Utrecht

DATUM:

20-09-12

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, sweeping initial letter followed by several smaller, connected characters.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *ALEXANDRA PILEN*

ADRES: *DEPARTMENT OF ANTHROPOLOGY - UNIVERSITY COLLEGE LONDON,
14 TAVISTOCK ST
LONDON WC1H 0PW
UK*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

UTRECHT

DATUM:

20-5-12

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE *Reinout Meijnen*

NAAM:

ADRES: *Vrouwenweg 1a*
2322 LJ Leiden

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Utrecht

DATUM: 20 april 2012

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'R. Meijer', is written over the 'HANDTEKENING:' label.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

T. Buisin'g

NAAM:

~~XXXXXXXXXX~~

ADRES:

De oude Warenbeek 20
7339 EZ Ughelen

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Utrecht*

DATUM: *20-4-2012*

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized, cursive script, is positioned below the 'HANDTEKENING:' label. The signature is underlined with a single horizontal line.

Bijlage commissiesamenstelling

Radboud Universiteit Nijmegen (2 opleidingen)	B Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (50035)	Volgtijd	31-12-2013
	M Anthropology and Development Studies (60253)	Volgtijd	31-12-2013
Secretaris:	Floor Meijer		
Commissieleden	André Droogers Rik Pinxten Alexandra Argenti-Pillen Adrie Papma Reinout Meijnen		

Vrije Universiteit Amsterdam (2 opleidingen)	B Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (50035)	Volgtijd	31-12-2013
	M Social and Cultural Anthropology (60049)	Volgtijd, deeltijd	31-12-2013
Secretaris:	Floor Meijer		
Commissieleden	Michiel Baud Inge Hutter Alexandra Argenti-Pillen Adrie Papma Reinout Meijnen		

Universiteit van Amsterdam (4 opleidingen)	B Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (50035)	Volgtijd, deeltijd	31-12-2013
	M Culturele Antropologie en Sociologie der Niet- Westerse Samenlevingen (66614)	Volgtijd, deeltijd	31-12-2013
	M Medische Antropologie en Sociologie (60198)	Volgtijd, deeltijd	31-12-2013
	M Contemporary Asian Studies (60211)	Volgtijd	31-12-2013
Secretaris:	Titia Buising		
Commissieleden	André Droogers Rik Pinxten Alexandra Argenti-Pillen Adrie Papma Reinout Meijnen		

Universiteit Utrecht (3 opleidingen)	B Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (50035)	Volgtijd	31-12-2013
	M Culturele Antropologie (60745)	Volgtijd	31-12-2013
	M Latijns-Amerika studies (60174)	Volgtijd	31-12-2013
Secretaris:	Titia Buising		
Commissieleden	André Droogers Rik Pinxten Alexandra Argenti-Pillen Adrie Papma Reinout Meijnen		

Universiteit Leiden (2 opleidingen)	B Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (50035)	Volgtijd	31-12-2013
	M Cultural Anthropology and Development Sociology (60156)	Volgtijd	31-12-2013
Secretaris:	Titia Buising		
Commissieleden	André Droogers Rik Pinxten		